

DE OORLOG, 17 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20358]

[Maandag 17 Augustus 1914]

Inhoudsopgave 17 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20358]	1
DE OORLOG.	2
TELEGRAMMEN.	3
VERWOESTING VAN VISÉ.	3
OVERWINNING DER FRANSCHEN BIJ DINANT.	3
HET BEGIN VAN DEN VELDSLAG?	3
De Oostenrijkers in België.	3
De forten van Luik.	3
De toestand van het Belgische leger.	4
Voorzorgsmaatregelen.	4
De Fransche Lezing.	4
De wraak der Duitschers.	5
Oostenrijk's legermacht.	5
Protest van Servië.	5
Uit de Duitsche koloniën.	5
BUITENLAND.	5
De H. Stoel en de oorlog.	5
Het oude Polen.	6
Duitschland en Luxemburgs neutraliteit.	6
Turkije in de klem?	6
GEMENGDE BERICHTEN.	6
Bisschoppelijk schrijven van Kardinaal Amette.	6
Kardinaal Bourne over den oorlog.	7
Amerikaansche Bisschoppen te Londen.	7
Paters Jesuïeten Aalmoezeniers.	7
BINNENLAND.	7
SPION AANGEHOUDEN.	7
DE CIRCULAIRE VAN MINISTER ORT.	7
EEN ENGELSCH TORPEDOBOOT OVERSTOOMD.	8
POSTERIJEN EN TELEGRAPHIE.	9
Telegrammen voor militairen.	9
NEDERLANDSCH COMITE TOT STEUN VAN DE BELGISCHE SLACHTOFFERS.	9
DE OORLOG.	9
Uit Maastricht.	9
Duitsche berichten.	10
Betoogingen in Boedapest.	10
De Duitschers in België.	10
Van het oorlogsterrein.	10
Van Diest.	10
Keizerlijke ukase.	10
Schip opgebracht.	11
[DE TIJD, No. 20359]	11
DE OORLOG.	11
TELEGRAMMEN.	11
Het biddende Maastricht.	11
De forten van Luik gevallen?	12
Visé in brand.	13
Gevecht bij Dinant.	14
Christelijke ernst.	14
Een nederlaag der Oostenrijkers.	14
Duitschland en Nederland.	14
Het vijandelijk Front. — De toestand te Parijs. — Kan een Zeppelin	14
Belgische gruwelen en Nederlandsche Onzijdigheid.	16
BUITENLAND.	17
JAPAN DOET MEE.	17
DUITSCH BEGRIPPEN.	17
Valsche berichten.	17
Pijnlijke scherts.	18
GEMENGDE BERICHTEN.	18
Een vermaning tot de Duitsche pers.	18

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 augustus 1914

De Engelsche Katholieken en de oorlog.	18
Engeland bereidt zich op een langdurigen oorlog voor.	19
Hoor en wederhoor.	19
Prins Max van Saksen.	20
Katholieke studenten in Duitschland.	20
De prins van Arenberg doodgeschoten.	20
Spanje en de oorlog.	20
Wel vriendelijk!	20
Geen geld naar den vijand.	21
Herleefde godsdienstzin.	21
Voorzichtigheid geboden!	21
Spoorwegmateriaal teruggegeven.	21
Belgen in Duitschland.	21
Gesneuveld.	21
De Kustvisserij.	21
Postverkeer met België.	22
DE OORLOG.	22
Ultimatum van Japan aan Duitschland.	22
GEVECHT TUSSCHEN FRANSCHEN EN DUITSCHERS.	22
DE DUITSCHERS BIJ THIENEN.	22
NEDERLAAG DER SERVIËRS.	22
Schermselingen tusschen Duitschers en Beieren.	22
Maatregelen betreffende den handel.	22
Verkenningen door de Duitschers.	22
Rondom de forten van Luik.	23
De Oostenrijksche gezant verlaat Londen.	23
Oorlogsverhalen.	23
Laatste Berichten.	23
Over Fransche krijgsgevangenen.	23
Van de Belgische grens.	23
DE OORLOG.	24
Algemeene toestand.	24
De "Goeben" en de "Breslau" of het conflict tusschen Turkije en de Triple Entente.	25
Mishandeling van Duitsche geestelijken in België.	25
Het gevecht bij Mülhausen.	25
Toekomstmuziek.	26
Allerlei Oorlogsberichten.	26
UITINGEN VAN PATRIOTISME.	26
HOOGHE PERSONAGES TE VELDE.	26
Engelsche troepen naar Afrika.	26
GEMENGDE BERICHTEN.	26
De vernieling van Bonnelles.	26
De buit.	27
De Russische opperbevelhebber.	27
Dar-es-Salaam.	28
HAAGSCHE BRIEVEN.	28
Geen nieuws — De kalnte keert weer — Scheveningen.	28
't Is maar een soldaat.	30
Hij kende de wondeplek.	30
GEMENGD NIEUWS.	30
Vrijgesteld.	30
Spionage.	30
LANDBOUW.	30
Wenken aan den landbouwer.	30

5

OCHTENBLAD.

DE OORLOG.

10 **Visé geheel verwoest. — Een overwinning der Franschen bij Dinant. — De groote slag begonnen bij Thienen? — Oostenrijkers in België. — De H. Stoel en de Oorlog. — Een Deutsche spion te Amersfoort aangehouden.**

TELEGRAMMEN.

15 **VERWOESTING VAN VISÉ.**

MAASTRICHT, 16 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent.) Er heeft een verschrikkelijk schieten in den afgeloopen nacht plaats gehad te Visé. Het begon al om halftien. De Duitschers beweren, en anderen weerspreken zulks pertinent, dat burgers op troepen zouden geschoten hebben. De bevolking is uit de woningen gejaagd en de woningen zijn vernield. Met mitrailleuses is op de huizen geschoten. Vele huizen stonden reeds van nacht in brand. Van morgen werd een bejaard man gefusilleerd, beschuldigd van geschoten te hebben. Dit wordt ontkend. Vóór enkele dagen moesten reeds alle vuurwapenen bij den commandant worden ingeleverd. Alle mannen en jongelingen te Visé zijn gearresteerd en, naar verluidt, naar Aken gebracht. Vrouwen en kinderen kregen aanzegging, dat ze voor 4 uur hedenmiddag Visé moesten hebben verlaten. Den geheelen dag begon de uittocht naar de Hollandsche grensdorpen. Achter hen lag de geheel brandende stad. Duizenden vluchtelingen, van alles beroofd, kwamen vanavond met den trein uit Eijsden hier aan. Het klooster der Zusters de Notre-Dame, wier overste en nog een Zuster vier dagen in gijzeling hadden gezeten, ondanks de toezegging van den Duitschen commandant, is heden in vier hoeken in brand gestoken. De Zusters, vijf-en-twintig in getal, zijn gevlucht met enkele koffers, en kwamen te Maastricht in het klooster der Franciscanessen. Een der Zusters had het Allerheiligste gered, dat thans in de parochiekerk te Wijk in het Tabernakel werdt bewaard. Van nacht zouden te Visé een officier en drie soldaten gedood zijn. Ook burgers zijn doodgeschoten. Dokter Labeye, uit Visé, die dienst deed bij het Roode Kruis, is voor de oogen zijner kinderen gefusilleerd. Een college, dit ingericht was voor het Roode Kruis, is niet in brand gestoken. Tal van gewonden te Visé zijn hedenmiddag door het Maastrichtsche Roode Kruis gehaald. De Deutsche troepen blijven constant van Gemmenich naar Visé en over de Maas trekken. Heden voornamelijk Roode Kruis, en fouragewagens, kanonnen en caissons. Van nacht zoude te Fouren le Comte eveneens geschoten zijn. Een vaandrig en een soldaat werden gewond. Daar staan vele huizen in vlammen en heel Visé staat in vuur.

OVERWINNING DER FRANSCHEN BIJ DINANT.

45 BRUSSEL, 16 Aug. (Reuter.) Het Fransche gezantschap bevestigt het bericht, dat de Franschen bij Dinant een overwinning hebben behaald. De Duitschers kwamen met een sterke macht en een hoeveelheid mitrailleuses en vielen de stellingen der Franschen aan. De strijd was zeer hevig. De Fransche artillerie decimeerde de Duitschers. Onze verbondenen houden de beide oevers van de rivier bezet.

50 **HET BEGIN VAN DEN VELDSLAG?**

THIENEN, 15 Aug. (Reuter.) Sedert drie uur klinkt kanongebulder in de richting van Borst en Hougaerde, ten Zuiden van Thienen. De groote veldslag is aanstaand en misschien op dit oogenblik reeds begonnen.

55 BRUSSEL, 15 Aug. (Van een part. correspondent.) De "Indep. Belge" meldt, dat heden nacht Fransche en Deutsche troepen slaags geweest zijn te Bouvignes, ten Noorden van Dinant, waar de vijandelijke troepen vergeefs getracht hebben de Maas over te trekken. De Deutsche cavalerie werd hierin verhinderd door het weigerichte vuur der Franschen, Intusschen komen over de pontonbrug bij Lixhe voortdurend nieuwe groote troepenmassa's binnen en trekken op in westelijke richting.

De Oostenrijkers in België.

65 MAASTRICHT, 16 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent.) Hedennacht is bij de Belgische grens te Eijsden een hevig geweer (mitrailleur)-vuur gehoord en van morgen geweervuur langs de grens. Te Oud-Vroenhoven is een zwak kanongebulder uit zuidelijke richting te hooren. Oostenrijkers marcheeren uit de richting Aken naar Visé.

De forten van Luik.

70 MAASTRICHT, 14 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent. M. Vertraagd.) Nu er zoovele verwarrende berichten door de bladen gaan en er al dagen lang van een elk oogenblik te verwachten beslissenden slag gesproken wordt, meen ik nog eens mijn inzicht in den toestand van het oogenblik te moeten uiteenzetten, omdat ik als voortdurend aanwezige in het door Duitschers bezette Belgische grondgebied toch wel een eigen oordeel daarover vormen mag. Men meent over het algemeen, dit op het oogenblik de grootste aandacht geschonken moet worden aan een veldslag, die elk oogenblik bij Brussel verwacht wordt. Welnu, ik ben de laatste om te beweren, dat het niet gebeuren zal. Een treffen tusschen de troepen daar is eigenlijk al sinds eenige dagen aan den gang, zij het dan ook slechts in kleine gevechten. Dat er elk oogenblik geduchte klappen

80 kunnen vallen is zeker, doch een beslissende slag reeds aanstaande? Door het
doorkruisen der gevechtsterreinen in alle richtingen heb ik er me van overtuigd, dat
er op den weg naar Brussel wel groote Duitsche strijdkrachten liggen, doch dat de
hoofdmacht zich nog steeds aan den oostelijken Maas-oever bevindt, waar ik
85 legermachten in absoluut niet te schatten aantal gezien heb. In Visé verzekerden
Duitsche officieren mij, dat zich daaronder ook 4 Oostenrijksche legerkorpsen
bevinden, die via Aken waren aangerukt. Enkele minuten later onderhield ik mij met
gewone soldaten, iets ten Oosten van Visé, die me vertelden tot Oostenrijksche
legerkorpsen te behooren. Ook verhaalden Duitsche officieren mij op den laatsten dag,
90 dat ik Visé bezocht (Donderdag), dat alle forten om Luik in de gevechten der laatste
dagen genomen waren, uitgezonderd de forten Pontisse en Lierce. Ik had echter alle
redenen, om dit laatste bericht voor onaannemelijk te houden en vond het zeer
eigenaardig, dat men mij verbood dien dag verder de richting Luik in te trekken, waar
ik hun bericht had kunnen controleeren en logenstraffen. Van veel grooter belang dan
ook dan het treffen tusschen Tongeren en Brussel, acht ik voorloopig den strijd om de
95 forten Pontisse en Lierce, daar de Duitschers deze forten hebben moeten, om den tros
van hun leger eveneens over Tongeren in de richting Brussel te kunnen zenden. Aan het
2de en regiment voetartillerie van Keulen is dan ook opdracht gegeven, om die forten
tot elken prijs te nemen. Den afgelopen nacht reeds had ik een bestorming verwacht,
en zoo spoedig ik in Maastricht gisterenavond de kanonnen meende te hooren, liet ik
100 me per auto naar Mesch vervoeren. Daar heb ik gestaan en gewacht op den berg bij
genoemd dorp tot ruim 3 uur, doch de verwachte aanval bleef uit. Wel rolde zoo nu en
dan een schot, om aan te duiden waarschijnlijk, dat de Belgen werkzaam waren in
hunne, stellingen, doch verder was de nacht rustig, fantastisch rustig.

105 **De toestand van het Belgische leger.**

BRUSSEL, 15 Aug. (Reuter.) Officieel wordt gemeld, dat de positie van het Belgische
leger zeer gunstig blijft. De overwinningen in de gevechten der laatste dagen behaald
hebben het moreel der troepen nog versterkt; de thans ingenomen stellingen bieden
grote voordeelen. De ontploffingen, die men hoort, zijn dikwijls toe te schrijven
110 aan het vernielen door de genie van terrein-belemmeringen. Heden is er op
verschillende plaatsen contact geweest tusschen de Fransche en Duitsche troepen,
waarbij de Fransche in het voordeel bleven. De forten van Luik bieden nog steeds
krachtig weerstand en brengen den Duitschers veel verliezen toe. (Uit niet-officieele
bron wordt intusschen gemeld, dat minstens drie forten: Chaudfontaine, Evegnée en
115 Pontisse, zich in de macht der Duitschers bevinden, terwijl ook Barchon spoedig zal
moeten bezwijken voor het zware Duitsche belegeringsgeschut. Red.) Een der Duitsche
bevelhebbers, wiens dijen doorschoten zijn, voert commando, gezeten in een rolstoel.
De Belgische soldaten hebben veel bliken van meed gegeven.

120 BRUSSEL, 16 Aug. (Reuter). Officieel. De algemeene toestand is niet veranderd sinds
gisteravond. Geen enkele Duitsche troepenmassa wordt voor de onze gesignaleerd. Ons
leger is op geen enkel punt met het front van den vijand in rechtstreeksch contact.
Over het algemeen is de indruk die van een stilstand der operaties voor het
oogenblik.

125 **Vorzorgsmaatregelen.**

LONDEN, 15 Aug. (Reuter.) Volgens het persbureau zijn geen bijzondere belangrijke
berichten ontvangen; maar er bestaan aanwijzingen, dat de Duitschers voornemens zijn
den uitersten linkervleugel der verbonden troepen om te trekken. Besloten werd in de
130 Engelsche zeebadplaatsen de gewonde soldaten van het Engelsche leger en de legers der
bondgenooten te doen verplegen.

BRUSSEL, 15 Aug. (Reuter.) Rondom Brussel zijn op de groote wegen verschansingen,
opgeworpen met het doel vijandelijke cavalerie-afdeelingen, die wellicht bij
135 toekomstige gevechten van den troep zouden afdwalen en in de buurt van de hoofdstad
zouden terecht komen, terug te werpen of op te vangen. Dit moet als een politie- en
niet als een oorlogsmaatregel beschouwd worden.

BRUSSEL, 15 Aug. (Reuter.) De militaire gouverneur van Brabant heeft besloten, dat er
140 van heden af slechts één editie per dag en per blad zal zijn, waarvan de proeven vóór
het afdrukken zullen worden voorgelegd aan de militaire overheid, die er alles uit
zal schrappen, wat betrekking heeft op militaire operaties.

145 **De Fransche Lezing.**

PARIJS, 16 Aug. (Eigen bericht). Op het oogenblik kan, naar officieel wordt gemeld,

de algemeene toestand aldus worden samengevat. De mislukking van den onverhoedschen
aanval der Duitschers op België en op Nancy heeft aan de Franschen al den tijd
gegeven, om te mobiliseeren. De Engelschen zijn geland. Hun meesterschap en die der
verbondenen is op alle zeeën verzekerd. De Fransche troepen uit Afrika zijn zonder
150 incidenten in hun vaderland teruggekomen. De levensmiddelenvoorziening van Frankrijk
en zijn bondgenooten blijft gemakkelijk. De Tsaar heeft een proclamatie gericht tot
de Polen van elke nationaliteit, waarin hij hun belooft hun zelfstandig volksbestaan
te herstellen. De Luiksche fortten houden het nog steeds uit; de Fransche en Belgische
155 regeeringen bevelen de burgers aan, zich van deelneming aan den oorlog te onthouden.
Alle gevallen van dien aard, welke de Duitschers hebben aangevoerd, om
represaillemaatregelen te rechtvaardigen, zijn leugenachtig. In de Vogezen avanceeren
de Franschen voortdurend. In het departement Meurthe-et-Moselle hebben zij Biamont en
Civrey hernomen na schitterende gevechten. De krijgsgevangenen zeggen, dat generaal
160 Von Deimling gewond is. De troepenafdeelingen, die een Beiersch legerkorps uitmaken,
zijn met verliezen teruggeslagen. In den Boven-Elzas is Thann hernomen. De Franschen
hebben een vaandel en een vliegtuig buitgemaakt. Twee Fransche vliegers hebben te
Metz de loods van de Zeppelins gebombardeerd.

De wraak der Duitschers.

165 BRUSSEL, 16 Aug. (Reuter). Artilleristen en burgerwachten te Verviers verhalen, dat,
toen gedurende den intocht der Duitschers een Duitsch soldaat door een gewerschot
gedood werd, een geheele straat, waarin een groote fabriek was gelegen, tot puin werd
geschoten.

Oostenrijk's legermacht.

170 WEENEN, 16 Aug. (Reuter.) De te Boedapest gearresteerde voormalige Russische consul
te Serajewo, Von Igelström, is, wegens ernstige ziekte, weer vrijgelaten. Het
Korrespondenz-Bureau meldt: De voor oorlogstijd voorgeschreven oproeping der recruten
en aanvullingsreserve van dit jaar, zal in zooverre zij nog niet heeft plaats gehad,
175 geschieden binnen acht of tien dagen. Eveneens volgt op een ietwat later tijdstip de
oproeping van alle nog niet opgeroepen mannen, die gediend hebben bij den landstorm,
daar nu ook de oogstarbeid bijna ten einde gebracht is. De manschappen, die hiervoor
dienst hebben gedaan, zijn teruggeroepen tot den militairen dienst.

Protest van Servië.

180 PARIJS, 16 Aug. (Eigen bericht). Officieel wordt medegedeeld: De Servische gezant
heeft geprotesteerd tegen de schending van alle regelen van het volkenrecht door
Oostenrijk, dat Belgrado heeft gebombardeerd zonder voorafgaande sommatie of
waarschuwing en zonder uitstel te verleenen, om de vrouwen en de kinderen te laten
185 vertrekken. Dit nutteloos bombardement duurt voort. Verscheidene gezantschapsgebouwen
hebben schade geleden.

Uit de Deutsche koloniën.

190 BERLIJN, 15 Aug. (Reuter.) Volgens berichten uit Duitsch Zuid-West-Afrika is daar
alles rustig. In Kameroen is van den oorlog niets te bemerken. Uit Duitsch Oost-
Afrika wordt niets gehoord. Uit Togo wordt gemeld, dat aldaar enkele onbeduidende
gevechten hebben plaats gehad met Fransche troepen, waarbij aan Fransche zijde drie
man sneuvelden; aan Duitsche zijde waren geen verliezen. Ook Engelsche troepen zijn
195 binnengedrongen, zonder nochtans met de Deutsche troepen in botsing te komen.

BUITENLAND.

De H. Stoel en de oorlog.

Den 11en Aug. j.l. ontving de H. Vader in audiëntie een groep pelgrims uit Columbia
tot wie hij een toespraak hield, waarin hij met droefheid gewaagde van den
200 oorlogstoestand. Hij zeide al het mogelijke gedaan te hebben, om de verschrikkelijke
dingen te voorkomen, die thans in Europa worden afgespeeld en betreurde het, niet bij
machte te zijn geweest het uitbreken der vijandelijkheden te voorkomen. Hij spoorde
de pelgrims aan te bidden, opdat de Europeesche machthebbers de vijandelijkheden
zullen staken en spoedig de vrede intrede. Een afgezant der Columbiaansche Republiek,
205 die de pelgrims vergezelde, dankte den H. Vader voor alles, wat hij bij verschillende
gelegenheden voor den vrede had gedaan. J.l. Maandag heeft het kapittel der baziliek
van Lateranen, overeenkomstig een wenk van den H. Stoel, besloten, om in de kapel van
het sanctuarium der Scala Sancta het beroemde Christusbeeld ter vereering uit te
stellen, iets wat alleen in tijden van pest, hongersnood en oorlog pleegt te
210 geschieden.

Het oude Polen.

215 Een bericht uit Sint-Petersburg meldt, dat de Tsaar tot de bevolking van Rusland, Duitsch en Oostenrijksch Polen een proclamatie heeft gericht, waarin hij het
voornemen uitspreekt, om aan Polen zijn territoriale integriteit te hergeven, met
volkomen zelfbestuur en waarborgen betreffende de uitoefening van den eeredienst en
het gebruik der Poolsche taal. De Tsaar zal voor Polen een luitenant-gouverneur
aanwijzen. Of deze daad van "bewonderenswaardige edelmoedigheid en tegelijk van
220 weergalooze handigheid", zooals de "Matin" haar noemt, voor de Polen meer waard zal
blijken te zijn, dan al de beloften, vervat in de constitutie van 1905, voor het
Russische volk waard zijn gebleken? In elk geval – de Tsaar verzoekt in deze benarde
omstandigheden de welwillende gezindheid der Polen en stelt hun daartoe een prijs in
uitzicht. De Polen in Rusland, Duitschland en Oostenrijk-Hongarije, zoo luidt een
kennisgeving van den Russischen opperbevelhebber, grootvorst Nikolai Nikolajewitsj,
225 die toewijding toonen jegens de Slavische zaak, zullen, wat veiligheid van personen
en bezittingen betreft, in het bijzonder door de Russische regeering en door het
Russische leger worden beschermd. Iedere daad van geweld jegens de personen of de
bezittingen van Polen, die zich niet aan vijandige handelingen tegen Rusland schuldig
maken, zal streng worden gestraft.

230

Duitschland en Luxemburgs neutraliteit.

De Duitse rijkskanselier heeft aan groothertogin Marie Adelaïde op haar verzoek om
inlichtingen betreffende het karakter der Duitse invasie in Luxemburg laten weten,
dat Duitschland's "militaire maatregelen in Luxemburg niet een vijandige houding
235 tegenover het groothertogdom beteekenen, maar slechts maatregelen zijn ter
bescherming van de aldaar gelegen door Duitschland ge-exploiteerde spoorwegen tegen
een inval der Franschen. Luxemburg zal voor eventueele schade volledige vergoeding
verkrijgen." "Die maatregelen – zoo seinde minister Von Jagow aan den Luxemburgschen
staatsminister Eyschen – zijn, wij betreuren het zeer, onvermijdelijk, omdat wij
240 betrouwbare berichten hebben ontvangen, dat Fransche troepen op marsch naar Luxemburg
zijn. Wij moeten die maatregelen nemen ter bescherming van ons leger en van de
spoorwegen. Een vijandelijkheid tegenover het bevriende Luxemburg ligt geenszins in
onze bedoeling. Helaas was er bij het dreigende gevaar geen tijd meer voor overleg
met de Luxemburgsche regeering. Onze regeering verbindt zich tot een volledige
245 vergoeding van alle door ons veroorzaakte schade."

Turkije in de klem?

De Sultan van Turkije heeft tot zijn leger een proclamatie gericht, waarin hij
verklaart dat zijn regeering het behoud van den vrede wil, doch dat zij dien ook
250 "dank zij de hulp van God en zijn profeet onder alle omstandigheden zal kunnen
verdedigen." De proclamatie eindigt met het uitspreken van den wensch, dat de
soldaten zullen gehoorzamen aan hun meerderen en in tijd van nood als één man ten
strijde zullen trekken; de sultan hoopt, dat het leger zijn plicht zal doen. Ook
heeft het Turksche ministerie van oorlog een dagorder uitgevaardigd, waarin
255 geconstateerd wordt, dat het leger in staat moet zijn om groote offers te brengen,
ten einde de smet van den Balkanoorlog uit te wisschen. "Het behoud van het Kalifaat
en het behoud van de Osmanen hangt af van de verdienste en van de zelfverloochening
van het leger," zoo heet het in dit stuk. Turkije raakt, naar het schijnt, door zijn
zucht om met Duitschland goede vrienden te blijven, in moeilijkheid. Het feit, dat
260 het de kruisers "Goeben" en "Breslau" van Duitschland heeft gekocht, wordt volgens
sommigen te Londen een bedreiging geacht tegen de Russische vloot in de Zwarte Zee,
zoodat, maar de Parijsche "Temps" meldt, de Triple Entente (Rusland, Engeland en
Frankrijk) tot Turkije nog één sommatie zal richten om dat land een laatste
gelegenheid te geven zich te onderwerpen en de noodige waarborgen te geven. Daar het
265 woord van Turkije niet meer voldoende is, eischt men, volgens het Parijsche blad, dat
Turkije de Duitse kruisers ontwapenen, de bemanning naar hun vaderland terugzenden
en de missie van generaal Liman von Sanders uit Turkije verwijderen zal. Turkije moet
op deze punten toegeven of ophouden te bestaan.

270

GEMENGDE BERICHTEN.

Bisschoppelijk schrijven van Kardinaal Amette.

Z. Em. Kardinaal Amette, Aartsbisschop van Parijs, heelt aan de geestelijkheid en
geloovigen van zijn diocees een schrijven uitgevaardigd, waarin hij o.m. zegt: Allen,
275 die in God gelooven, moeten allereerst tot Hem hun oogen verheffen in deze ure van
beproeving. Dat hebben reeds die christen officieren en soldaten gedaan, die Wij in
zoo grooten getale zagen voorbereiden door het sluiten van den vrede met God.
Het lijkt geen twijfel, dat de dapperheid en de bewonderenswaardige houding van ons

geheel leger en de hulp, die ons door onze bondgenooten is toegezegd, ons
veroorlooft, om met vertrouwen den strijd te beginnen, maar wij mogen niet vergeten,
280 dat God de soevereine Bestuurder is van het lot der volkeren, en dat Hij naar Zijn
wensch beschikt over zegepraal et nederlaag. Van zijn hulp moeten Wij ons allereerst
verzekeren door het gebed. Bidt, opdat deze verschrikkelijke oorlog, die Europa met
bloed dreigt te overstroomen, spoedig eindige. Bidt, opdat onze legers mogen
285 zegevieren, gelijk zij zoo dikwijls deden in het verleden, en dat wij een vrede mogen
verwerven, die de eer en onafhankelijkheid van het land zal waarborgen. J.l. Vrijdag
is in de baziliek van het Hart op den Montmartre een Noveen begonnen, om Gods zegen
over de Fransche wapenen af te smeeken. Bij de opening der Noveen hield Kardinaal
Amette een toespraak, welke hij eindigde met te zeggen: "Geve God, dat de strijd
spoedig moge ge-eindigd zijn, en dat wij in staat mogen gesteld worden, om den 17en
290 October a.s. – en waarom zou dat niet kunnen? – hier over te gaan tot de
plechtigheid, waartoe ik alle Bisschoppen van Frankrijk heb uitgenoodigd, de
plechtige inwijding der baziliek van het H. Hart, die niet enkel een daad van
eerherstel zal zijn, maar ook een getuigenis der dankbaarheid van het zegevierend
Frankrijk aan het Goddelijk Hart."

295 **Kardinaal Bourne over den oorlog.**

Z. Em. Kardinaal Bourne, Aartsbisschop van Westminster, heeft voorgeschreven, dat den
21en Aug. a.s. in al de parochiekerken van het Aartsdiocees op plechtige wijze de
votiefmis "Tamquam pro re gravi" moet worden opgedragen. Ook heeft hij openbare
300 gebeden voor den vrede gelast. J.l. Zondag 9 Aug. woonden een duizendtal Iersche
soldaten, gereed om naar het krijgsveld te trekken, de H. Mis bij in de Westminster
kathedraal. Na het Evangelie hield Kardinaal Bourne tot hen een toespraak, naar den
tekst: "Waakt, want gij weet dag noch uur." Z.Em. verklaarde, dat er geen twijfel
bestaat aan de rechtvaardigheid van de zaak, die Engeland gaat verdedigen in dezen
305 oorlog, welke het land is opgedragen, zoodat het nu genoodzaakt is zich-zelf, zijn
eer en zijn internationale verplichtingen te verdedigen.

Amerikaansche Bisschoppen te Londen.

310 Tot de "gestrande" Amerikanen, welke de eerste de beste scheepsgelegenheid afwachten
naar de Vereenigde Staten, behooren de Aartsbisschop van St. Louis, Mgr. Glennon, de
Bisschop van Charleston en talrijke Amerikaansche priesters.

Paters Jesuïeten Aalmoezeniers.

315 Op verzoek van het Engelsch legerbestuur heeft de Sociëteit van Jesus in Engeland
twaalf Paters Jesuïeten als aalmoezeniers voor het leger te velde beschikbaar
gesteld.

BINNENLAND.

Amsterdam, 17 Augustus.

320 **SPION AANGEHOUDEN.**

Zondagmiddag is op het station Amersfoort een Duitscher gearresteerd, verdacht van
spionage. Hij zou in het bezit zijn bevonden van stafkaarten en van een dringend
telegram aan de Deutsche Regeering.

325 **DE CIRCULAIRE VAN MINISTER ORT.**

Door het Departement van Justitie is weder een circulaire verzonden aan den Hoogen
Raad der Nederlanden, de Gerechtshoven, arrondissements-rechtbanken en
kantongerechten, het openbaar ministerie bij de rechtscolleges en aan heeren
advocaten procureurs en notarissen. Deze luidt aldus: Naar mij van verschillende
330 zijden en vooral uit kringen van den handel wordt medegedeeld, heeft mijne circulaire
van 5 dezer, 1e afdeeling C, no. 507, bij een deel van het publiek tot eene
misvatting van mijne bedoeling aanleiding gegeven, welke in het belang van een
gunstig verloop van de tegenwoordige economische crisis zoo spoedig mogelijk behoort
te verdwijnen. Terwijl dezerzijds daarin werd aangedrongen om zooveel mogelijk een
gedragslijn te willen volgen, welke er toe zou kunnen leiden, dat niet dadelijk tot
maatregelen van uitwinning wordt overgegaan, wanneer de schuldenaar niet aan zijne
335 verplichtingen voldoet, daartoe gedwongen door de buitengewone tijdsomstandigheden,
schijnen sommigen daaruit de gevolg trekking te maken, dat in het algemeen de
verplichting tot betaling practisch als opgeschort moet worden beschouwd. Het behoeft
340 nauwelijks betoog, dat het tegendeel in de bedoeling was gelegen, waar een zoodanige
gevolgtrekking feitelijk zoude leiden tot een moratorium, hetwelk de Regeering thans
blijkens den aanhef van evenbedoelde circulaire juist zeer onraadzaam oordeelt.
Personen, die om redenen van eigenbaat, met het oog op mogelijke stagnatiën in het

345 handelsverkeer en de naaste toekomst, uit te ver gedreven voorzichtigheid of om welke
redenen ook, betaling van hunne schulden weigeren, hoezeer zij de daardoor benodigde
gelden hebben of op eenige wijze kunnen verkrijgen, handelen in lijnrechten strijd
met 's Lande belang, verergeren noodeloos de economische toestanden en zijn
aanleiding, dat anderen, goedgezinden gedwongen werden met betaling in gebreke te
350 blijven en op hun beurt weer de bronnen voor noodzakelijk levensonderhoud van derden
verstoppert. Een dergelijke handelwijze verdient niet slechts afkeuring, doch behoort
ook aanleiding te geven om in het algemeen belang tegen zoodanigen de wet in al hare
gestrengheid toe te passen. Het verleenen van de gunst van uitstel kan slechts zijn
bedeeld ten aanzien van hen die, hoezeer in het algemeen solvabel, uit onmacht
355 voldoende en van wie kan worden aangenomen, dat zij binnen niet te langen tijd wederom
regelmatig hunne verplichtingen zullen nakomen. Bijzonder uitstel aan hen, die tot
betaling niet geheel onmachtig zijn, wier onmacht niet een dadelijk gevolg is van den
oorlogstoestand, of die binnen redelijken termijn toch niet kunnen worden verwacht
zich finantieel te zuilen herstellen, is noch billijk noch wenschelijk; integendeel
360 zouden daardoor de rechtmatige aanspraken van anderen, de zekerheid van hunne
belangen en het algemeen verkeer noodeloos worden geschaad. Hoezeer overtuigd, dat
door U aan den inhoud van mijne meergenoemde circulaire geen andere strekking dan de
hierboven uiteengezette zal zijn toegekend en door U de noodige waardeering van de
motieven, voor verzoeken om uitstel aangevoerd, in ieder bijzonder geval reeds
365 geschiedt, meende ik goed te doen bij de algemeene bekendheid, welke aan de
circulaire is gegeven, de juiste bedoeling der Regeering te dezen aanzien nogmaals in
het licht te stellen. Ik heb de eer U beleefd te verzoeken, voor zooveel noodig, te
willen bevorderen, dat daarmede in rechtspraak en praktijk worde rekening gehouden.
De Minister van Justitie. B. ORT.

370 **EEN ENGELSCH TORPEDOBOOT OVERSTOOMD.**

Het Nederlandsche stoomschip "Kinderdijk", Zaterdagavond van Methil te IJmuiden
aangekomen, rapporteert, den vorigen nacht op de Noordzee te hebben overstoomd de
Engelsche torpedoboot "Bullfence." Het stoomschip "Kinderdijk" is het eigendom van de
375 firma Solleveld v. d. Meer en Van Hattum te Rotterdam en staat onder commando van
kapitein R. Teensma, die het volgende aan "De Telegraaf" mededeelde: "Vrijdagavond te
10 uur 30 min., varende onder de Engelsche kust, ter hoogte van Yarmouth, kreeg ik
plotseling bakboordzij een rood licht in zicht, dat later afkomstig bleek te zijn van
de Engelsche torpedoboot "Bullfence." Deze boot gaf geen teekens, om te kennen te
380 geven, wat hij wilde. Dichterbij gekomen, liep eensklaps vóór de boeg van de
"Kinderdijk" over met een toplicht in groen. Onmiddellijk daarop had een aanvaring
plaats. De "Bullfence" wilde vlak vóór onze boeg langs schieten, doch de "Kinderdijk"
raakte hem even vóór zijn midscheeps. Ik stopte mijn machine en liet met volle kracht
achteruit stoomen, doch het was te laat. De torpedo had bij de aanvaring zeker een
385 20-mijls vaart. Zij werd weggeduwd door de "Kinderdijk" en schoot daarna nog een eind
vooruit. Zóó zwaar was de "Bullfence" ingedeukt, dat zij direct water maakte. Er
ontstond een geweldige paniek aan boord. Het bleek mij, dat tijdens de aanvaring de
kapitein van de "Bullfence" bij mij was overgesprongen. Direct nam ik maatregelen, om
hulp te bieden. Ik liet drie boomen uitzetten, die respectievelijk onder commando
390 kwamen te staan van den 1en stuurman A. F. van Keulen, den 2en stuurman H. J. Post
van der Molen en den 3en stuurman M. Wielema. Weldra kwam de eerste boot bij mij
terug met vijf gewonden. Alle vijf hadden zware brandwonden. Het schijnt, dat de
"Kinderdijk" de stoompijpen, die zich in het voorschip van de "Bullfence" bevinden,
395 had doen afknappen en de ontsnappende stoom deze wonden had veroorzaakt. Aan boord
van de "Bullfence" had men hun wonden verbonden met in zeewater gedrenkte doeken. Wij
hebben hun direct een beter verband gegeven. De overige booten kwamen ook vol terug.
Het schijnt, dat er wel 70 men aan boord van de torpedo waren. Het voorschip van de
torpedo hing er ongeveer bij. Maar de waterdichte schotten hielden het uit. Toen men
dit bemerkte, werd men aan boord van de "Bullfence" weer gerustgesteld en keerde de
400 kalme weer. De 16 mannen, die bij mij aan boord waren gebracht, werden weer
afgehaald. Ik hoorde nog, dat er één man over boord is vallen bij de aanvaring,
terwijl er nog vijf vermist werden. Deze zijn bij de aanvaring in de bunkers
doodgedrukt. ??? ugen ?? uur ??ent onze???. De "Bullfence" werd door een andere
torpedoboot naar Engeland gesleept. Onderweg gaf hij een Engelschee mijnenvernier
405 last bij mij van boord te halen. In den loep van den nacht heeft zulk een vaartuig de
gewonden van mij overgenomen. Onderweg naar Nederland ben ik nog verscheidene malen
gepraaid. Ik ben er vast van overtuigd, dat de aanvaring te wijten is aan het feit,
dat de "Bullfence", zonder zijn bedoeling te doen blijken, vóór de boeg van de
"Kinderdijk" is omgevaren." Tot zoover het verhaal van den kapitein. De "Kinderdijk"

410 heeft slechts geringe schade aan de boeg bekomen.

's-GRAVENHAGE, 17 Aug. Heden is de uiterste termijn voor de Fransche soldaten, die in het buitenland gebleven zijn, om naar Frankrijk terug te keeren. Wij vernemen, dat alle Franschen, die tengevolge van de mobilisatie onder de wapenen moeten komen, opgekomen zijn. Alhier zijn alleen Fransche vrouwen en enkele oude Fransche mannen achtergebleven. Meer dan 250 Franschen, die zich, het zij hier, het zij op Scheveningen bevonden, zijn sinds 1 Augustus naar Frankrijk teruggevoerd door de goede zorgen van den consul van Frankrijk den heer Petitpied.

420 - De Koningin Moeder was hedenochtend in de groote kerk onder het gehoor van Dr. van Gheel Gildemeester. De Koningin woonde hedenochtend de godsdienstoefening bij, die te half negen in de Ned. Herv. Kerk aan de Duinstraat te Scheveningen voor militairen werd gehouden. Als voorganger trad op ds. Barbas, predikant te Hengelo, die als reserve 1ste luitenant onder de wapenen is. Als tekst zijner predikatie had de leeraar, die in de officiersuniform gekleed den kansel besteeg, gekozen Psalm 23. De Koningin werd aan den ingang van het kerkgebouw ontvangen door een hoofdofficier en den president-kerkvoogd, den heer A. Hoogenraad. H. M. de Koningin heeft een vleugel van de koninklijke stallen aan den Hoogewal, die, nu zooveel paarden voor het leger zijn afgestaan, gedeeltelijk onbezet zijn, afgestaan aan den heer A. ten Bosch, electrotechnisch ingenieur, die daar nu de eerstvolgende 14 dagen voor de manschappen van het garnizoen elken avond een populaire voordracht houdt met demonstratie van toestellen over: de hoofdbegrippen der electriciteit en de toepassing in de practijk. In de 20 Boxes van de lokaliteit is een geïmproviseerde electriciteitstentoonstelling, welke in de pauze wordt bezichtigd. Het lokaal biedt 435 ruimte voor een tweehonderdtal toehoorders.

POSTERIJEN EN TELEGRAPHIE.

Telegrammen voor militairen.

De directeur-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend, dat de voor 440 militairen bestemde telegrammen zonder plaats van bestemming kunnen worden aangenomen; In het adres is echter steeds nauwkeurig te vermelden het troependeel, waarbij de geadresseerde is geplaatst. Deze aanwijzing blijft bij de vaststelling van den prijs van het telegram buiten beschouwing.

NEDERLANDSCH COMITE TOT STEUN VAN DE BELGISCHE SLACHTOFFERS.

Teneinde een juist denkbeeld te geven van hetgeen dit comité beoogt, wordt ons de opname verzocht van de volgende circulaire: Tot nog toe is ons vaderland voor de verschikkingen van den oorlog gespaard gebleven. Mogen ook de zorgen die ons drukken, zeer zwaar te torsen zijn, het verlies van dierbare menschenlevens hebben wij niet te betreuren. Terwijl ons dit dankbaar moet stemmen, denken wij aan hen, die, in de onmiddellijke nabijheid van onze grenspalen, getroffen zijn door kommer en ellende, waarvan de berichten ons het hart vervullen van medelijden. Reeds heeft Nederland getoond, dat het zijn ouden roep van menschlievendheid waardig is gebleven. Hoe het Nederlandsche Roode Kruis zijn taak opvat, het heeft de dankbare bewondering 455 van landgenoot en vreemdeling opgewekt. Voorts zijn reeds verschillende commissies gevormd om ook hier te lande krachtige hulp te bieden waar die noodig is. Doch wij meenen, dat de humaniteit in deze donkere dagen zich ook moet uitstrekken tot onze Zuidelijke naburen, die zoo zeer door den oorlog hebben geleden. Weliswaar wordt in her Zuiden van ons land, waar vele Belgen een toevlucht hebben gevonden, reeds veel gedaan, maar het aantal slachtoffers is te groot, dan dat de hulp aan de bevolking dier streken alleen kan worden overgelaten. Vandaar dat ondergeteekenden een beroep doen op Uwe menschlievendheid. Iedere gift, hoe klein ook, zal met erkentelijkheid worden aanvaard. Mr. TH. STUART, Voorzitter. J. TH. BEELEN, LÉON DELHEZ, Bern. J. Veldhuis, Secretarissen. Mr. G. J. FABIUS (Kasvereniging), Penningmeester. Het 465 secretariaat is gevestigd: Kalverstraat 64, Amsterdam. Bij het comité zijn tot en met Vrijdag 14 dezer in totaal aan giften binnengekomen: f.5082 en frs. 256.26.

DE OORLOG.

Uit Maastricht.

470 MAASTRICHT, 15 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent M.) Ik ben tot op korten afstand de forten van Pontisse en Lierce genaderd, die op het oogenblik hevig door de Duitschers bescheten worden. Daar ik dieper België intrek, doe ik u dit telegram bezorgen door een bode met een vrijgeleide. De Duitschers hebben gisteren een deel der bevolking van enkele dorpen onder de genoemde forten gebracht en zich gereed 475 gemaakt, om deze menschen te fusileeren. 't Was echter slechts een dreigement, om de

forten over te geven. De menschen smeekten om genade, en ten slotte liet men hen weer gaan, doch enkele burgemeesters werden gevangen weggevoerd. Vluchtelingen uit Luik vertellen me, dat duizenden Duitsche infanteristen gisteren weer in Luik zijn aangekomen en de citadel versterken, welke geregeld de artillerie ondersteunt bij de beschieting der Luiksche vestingwerken.

Duitsche berichten.

BERLIJN, 15 Aug. (Reuter.) Op het exercitieveld bij Paderborn zijn 40 0 Belgische krijgsgevangenen aangekomen. Vijftig gevangen officieren verklaarden op hun eerewoord niet te zullen vluchten. Zij genieten eenige privilegies. Een Fransch officier, die, op patrouille zijnde bij Saarburg, weigerde zijn eerewoord te geven, wordt streng bewaakt. De krijgsgevangenen verrichten straatwerk. De commandant der Duitsche troepen in Luxemburg is door de groothertogin ontvangen en betuigde zijn dank voor de kalme en correcte houding der bevolking en van het Luxemburgsche Roode Kruis. Onder de hier vastgehouden Russische militairen bevinden zich sommigen van hoogen rang, onder wie de voormalige opperbevelhebber der Russische vloot, admiraal Skrydlow, en de voormalige gouverneur-generaal van Moskou. Men spreekt van 23 generaals en hooggeplaatste officieren, die zich hier in hechtenis bevinden, terwijl hunne dames in hotels verblijven. Over slechte behandeling kunnen de heeren zich niet beklagen; zij mogen elken dag eenige uren samenkomen.

BERLIJN, 15 Aug. (Reuter.) Officieel wordt gemeld, dat de buitenlandsche berichten over een grooten veldslag valsch zijn. De Duitschers doorstonden een reeks van kleine hun gevechten zegenrijk. Twee Russische cavalerie-divisies, gevolgd door infanterie, hebben het grensstadje Margrabowa in de asch gelegd, maar gingen toen terug de grenzen over. Het bij Allawa staande Russische cavalerie-corps is Zuidwaarts teruggeweken voor een Duitsche kolonne. Geen vijandelijke maatregel kon tot dusver de uitvoering van het Duitsche veldtochtplan beïnvloeden of vertragen. De berichten uit Duitsch-Zuid-Afrika verzekeren, dat het aldaar liggende Duitsche gebied tot dusver niet is aangevallen. Uit Duitsch Oost Afrika ontbreken directe, uit de Zuidzee alle berichten. Te Togo had een onbeduidend patrouille-gevecht plaats met een ingedrongen Fransche troepenafdeeling, waarbij de vijand 3 dooden en de Duitsche afdeeling geen verliezen had. De Engelsche troepen in Togo zijn er binnengedrongen, zonder dat de Duitsche troepen er tegen in beroering zijn gekomen.

Betoogingen in Boedapest.

BOEDAPEST, 15 Aug. (Reuter.) Gisteravond trokken ongeveer vijftienduizend personen naar de consulaten van bevriende mogendheden. Vooral voor het Duitsche consulaat had een indrukwekkende betooging plaats; een hooggeplaatst ambtenaar hield een toespraak, welke geestdriftig werd aangehoord. De menigte zong: "die Wacht am Rhein." Voor het generaal-consulaat van Turkije hield de consul-generaal een rede in het Turksch, welke in het Hongaarsch vertaald werd. Ook de Bulgaarsche consul hield een geestdriftige rede.

De Duitschers in België.

LONDEN, 15 Aug. (Reuter). De bijzonderen correspondent van de "Daily Mail" te Maastricht seinde Donderdag "Duitschers trokken gisteren op van Hasselt naar de richting van Antwerpen, de Belgische troepen werden hun tegemoet gezonden bij Diest, en er had een gevecht plaats waarbij vele dooden en gewonden vielen".

Van het oorlogsterrein.

BRUSSEL, 15 Augustus. (Reuter). Officieel. De toestand is nog altijd regelmatig. Dezen nacht gebeurde niets. Een Belgisch sergeant, die uit Luik wist te ontsnappen en dezen morgen in Brussel is aangekomen, deelde mede, dat de Duitsche troepen in Luik ontmoedigd zijn. Een officier van den Duitschen staf heeft zelfmoord gepleegd, na aan zijn vrouw geschreven te hebben, dat Luik in elk geval zijn graf zou zijn. Acht Duitsche soldaten hebben zich van het leven beroofd, door in de Maas te springen.

Van Diest.

BRUSSEL, 15 Aug. (Reuter.) Het gerucht, dat Diest door de Duitschers zou zijn bezet, kan formeel worden tegengesproken.

Keizerlijke ukase.

SINT PETERSBURG, 15 Aug. (Reuter.) Eet keizerlijke ukaze bevat de volgende beschikkingen: Vooreerst opheffing van alle begunstiging en voorrechten, welke de onderdanen van vijandelijke staten krachtens vroegere verdragen genoten. Ten tweede:

545 gevangenneming van hen, die in actieven krijgsdienst zijn van aan Rusland vijandige
staten. Ten derde: verleening van het recht aan de overheid om zoodanige onderdanen
het land uit te zetten of hen naar verschillende streken van het Rijk over te
550 brengen. Ten vierde: het aanhouden en verbeurd verklaren van schepen van vijandelijke
staten, welke kunnen dienen voor het oorlogsbedrijf. Ten vijfde: verlof aan
onderdanen van neutrale staten om hun loopende zaken af te doen. Ten zesde, om na te
leven onder beding van wederkeerigheid de scheepvaartverklaring van Parijs (1856), de
555 verklaring van Sint Petersburg (1868) omtrent het niet gebruiken van ontplofbare
kogels, voorts de beide op de eerste Haagsche vredesconferentie van 1899
onderteevende verklaringen omtrent ontplofbare stikgas-kogels, de overeenkomst van
Genève van 1906 omtrent de voorwaarden bij oorlog op het grondgebied, en ten slotte
de verdragen, welke op de tweede Haagsche conferentie van 1907 zijn onderteevend.

555 **Schip opgebracht.**

ALEXANDRIË. 15 Augustus (Reuter) Een Engelsch oorlogsschip bracht bij Alexandrië een
stoomschip van de Oostenrijksche Lloyd op, n.l. de "Mariënbad", varende van Bombay op
Triest. Het schip werd aan de havenautoriteiten overgeleverd.

560

DE OORLOG, 17 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20359]

[Maandag 17 Augustus 1914]

565 **DE OORLOG.**

**Het biddende Maastricht - De forten van Luik gevallen? - Visé in brand - Het gevecht
bij Dinant - Een nederlaag der Oostenrijkers - De toestand te Parijs - Geestelijken
op het slagveld - Belgische gruwelen en Nederlandsche onzijdigheid.**

570 **TELEGRAMMEN.**

Het biddende Maastricht.

575 MAASTRICHT 16 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) Gisterenavond, op den
feestdag van O. L. V. Hemelvaart, werd in de O. L. V. parochie opnieuw een noveen
dag troepen biddende mannen en vrouwen uit den omtrek zien binnenkomen, en plaats
nemen op het plein vóór den tempel. Ik had gezien, hoe de noodkist in de Sint
580 Servaaskerk den geheelen dag druk was vereerd, en hoe de H. H. Missen in alle kerken
buitengewoon druk waren bezocht. Doch wat ik in het late avonduur heb gezien en
gehoord is een schouwspel geweest van zoo'n ontroerende beteekenis, dat het nimmer te
vergeten is. Om half negen begonnen de klokken te luiden en de honderden bezoekers
van het genadebeeld van O. L. V. Sterre der Zee, traden op het plein en openden den
585 bidweg. En maar aldoor sloten zich biddende meisjes en vrouwen aan... Zoo zag ik
gedurende meer dan drie kwartier den bidweg passeeren: eerst de vrouwen, dan de
mannen, alles luid biddende "O. L. V. Sterre der Zee, bid voor ons, O. L. V. Sterre
590 der Zee, bid voor ons. O. L. V. Sterre der Zee, bid voor ons"... De eene groep volgde
de andere... 't smeekbidden werd steeds hartroender... Hier de hooge schelle
stemmen van vrouwen en knapen, ginds de diepe mannenstemmen. Het was een gebed van
Belgen en Hollanders, in verschillende toonaarden en dialecten, doch voor Gode één
595 smeekbede... De mannen liepen met ontblooten hoofde, de priesters droegen eveneens
het hoofddekseel in de hand... En maar steeds riepen de klokken de geloovigen op tot
deelname, en steeds bleef de bidweg trekken. Zij, die den weg hadden afgelegd,
posteerden zich op het O. L. V. plein, en de geloovigen sloten zich aaneen, stonden
600 schouder aan schouder, als de graanhalmen op den akker. Duizenden en duizenden vulden
gestadig het plein. Daar verschijnt de pastoor van O. L. V. op de trappen van een
kapelaans-woning naast de kerk; het elektrische licht zet alles in een schel licht
als van de heldere middagzonne... Eén geluid golft over het plein, uit de duizenden
605 kelen... Het is hartroerend... Wees gegroet, Maria... O. L. V. Sterre der Zee, bid
voor ons.

En nog maar steeds is de bidweg niet ten einde. Van den Westkant van het plein komen
600 ze nog steeds, aan de geloovigen en hun gebeden echoën nog straten ver... Reeds lang
zijn de klokketouwen in ruste... Tegen half tien is het plein stampvol; zelfs in de
nabijgelegen straten staan de geloovigen. Minstens 10.000 personen van allen stand en
rang en van iederen leeftijd bidden met den pastoor verschillende gebeden...
605 voorbijgangers, die trachten te passeeren, raken in het menschenkluwen verward als
een visch in een net... Er is geen doorkomen meer aan; het straatverkeer staat stil.
Dan klinkt over het plein het zoo bekende lied van O. L. V. Sterre der Zee... Alle

coupletten worden gezongen, met godsvrucht, met eerbied. Aller gedachte verwijft bij de Moeder Gods, om door haar voorspraak bij haren goddelijken Zoon ons land te behoeden tegen den geesel des oorlogs... En onder het strak blauwe, met sterren
610 bezaaide klankbord der luchten zweven de geluiden nog langen tijd, en de echo herhaalt zich en blijft zich herhalen. Op eens eene doodsche stilte... De volijverige herder van de O. L. V. parochie, pastoor Jacobs, gaat spreken... ver draagt zijn heldere stem, en allen kunnen hooren, hoe hij nog meer geloovigen verwacht, die aan den bidweg zullen deelnemen. Nog zoovelen blijven thuis of schamen zich! Hoort, hoe
615 hij te velde trekt tegen de onchristelijke weelde, tegen de onzinnige damesmode; daar moet een einde aan komen. En in welgekozen, kiesche bewoordingen schetst hij de modeontaarding, die Gode niet kan welgevallig zijn, Hem stuiten moet... Het was half tien, toen pastoor Jacobs de duizenden zegende... En hetzelfde schouwspel zal iederen avond spreken van het volle vertrouwen van de Zuid-Limburgers in O. L. V. Sterre der
620 Zee...

MAASTRICHT, 15 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent). Zou er wel een scherper contrast denkbaar zijn, dan hetgeen Zaterdagochtend alhier gebeurde en hetgeen voorviel in de vrij onmiddellijke nabijheid van de stad van den H. Servatius,
625 van O. L. Vr. Sterre der Zee?... Terwijl het kanongebulder duidelijk was te hooren, trok door de bevlagde parochie van O. L. Vrouw de processie, in haar midden den Vrede-Vorst in triomf met zich voerend, gedragen door een grijzen herder onder een keurig baldakijn, gevolgd door talloos vele priesters: bruine paters, wier sandalengeklep reeds ver te hooren was, Jesuïeten en seculiere priesters. Hier eene biddende
630 menigte, welker gebeden opstijgt met de geurige wierookwalmen tot voor Gods troon, Hem den vrede smeekend voor ons dierbaar vaderland, Hem biddend voor de duizenden, wier leven werd en zal worden weggemaaid, als korenhalmen vallende door de scherpe zeis des landsmans... Ginds op enkele uren afstands beveelt Mars; de oorlogsgeesel treft het arme land in al zijn ellende, in al zijn omvang... Krachtige jonge mannen,
635 die op het eerste bevel hunner regeeringen naar de wapenen grepen, liggen reeds ontzield op het reuzen kerkhof. Duitschers en Belgen kreunen op de slagvelden, en bevelen hun arme ziel den oneindig barmhartigen God aan. En hunne jammerklachten en hun geweeklaag vermengen zich, smelten ineen tot één bede, Gode en al zijne Heiligen vermurwend. De processie, die telken jaren op den feestdag van O. L. Vr. Hemelvaart uit de kerk van O. L. V. door een bepaald deel der parochie trekt, miste dit jaar
640 veel van haar gewonen luister. Geen schetterende fanfares, geen hymnen stegen ten Hemel uit de monden van de zangers, als de zegen met het Allerheiligste aan twee rustaltaren werd gegeven. 't Was een eindelooze stoet van onschuldige maagdekens en bruidjes, van weesmeisjes, broederschappen en vrouwen, die vurige gebeden stortten
645 voor de Sterre der Zee, die met den gouden kroon, evenals haar Goddelijk Kind, gedragen werd door Broeders van O. L. Vr. Onbevlekt Ontvangen. De goudbestikte vaandels schitterden niet in den hellen zonneglans, noch weerkaatsten hun stralen op de relieken van den H. Monulphus en Gondulphus, Servatius, Bartholomeus en Hubertus. Het motregende... eene hooge zeldzaamheid als de processie op "O. L. Vr.
650 kroetwijding" trekt... Somber klonken de doffe torenklokken... en als de processie weer in het heerlijke Godshuis is gekomen, dreunt ons in de verte nog tegen het oorlogsgebrul... Boem... Boem... Plechtig ruischen de orgeltonen door den majestueuzen tempel; de koralen intoneeren het Tantum Ergo; de pastoor geeft den zegen met het Allerheiligste; priesters en leeken, het kerkgebouw vullend, kloppen
655 deemoedig op hunne borst... En in de verte klinkt nog een zwak boem... boem... Is er scherper tegenstelling dan deze openbare manifestatie voor Christus in de H. Eucharistie en de gruwel des oorlogs enkele uren naar 't Zuiden?

De forten van Luik gevallen?

MAASTRICHT, 17 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent). Naar hier uit Luik aangekomen vluchtelingen mededeelen, zouden thans zeven forten van Luik in handen der Duitschers zijn gevallen, nadat het zware Duitsche belegeringsgeschut de Belgische vestingartillerie tot zwijgen had gebracht. Een Duitsch officier zal tot stadhouder worden benoemd. Het ontzaglijk troepenvervoer uit Aken naar België houdt aan. Bij de
665 verovering der forten door de Duitschers moeten schrikkelijke gevechten van man tegen man zijn voorgekomen. Talrijke kanonnen zijn vernageld eer zij in handen van den vijand vielen. Een officier deed het kruitmagazijn in de lucht springen toen de Duitschers binnendrongen. Aan de grenzen vertelde mij een officier, dat het Duitsche kader de meest gestrenge wenken heeft gekregen, om zich zoo vriendelijk mogelijk jegens Nederlanders te betoonen.
670

MAASTRICHT, 15 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent T., vertraagd.) Ambulance,

675 munitie, proviand, bijna de geheele legertroups staat nog aan den Oostdijken Maas-
oever; de nachten zijn kort en slechts de nacht is geschikt voor een uitgebreid
transport. Hetzij de machines onklaar zijn geschoten, hetzij brandstoffen ontbreken,
of dat de electriciteit kwam vanuit Luik, de zoeklichten der forten werken al niet
meer sinds een week. Al worden de Duitschers dan ook begunstigd door de duisternis,
de nacht is te kort om hun troups gedurende de weinige donkere uren te expedieeren. Het
680 fort Pontisse, dat de overmeesterde citadel bestreek, zóó hevig zelfs, dat de
opperbevelhebber zijn kwartier heeft moeten verplaatsen naar een lager gelegen
klooster, het fort Pontisse, dat de wegen naar Hasselt, Sint Truien en Thienen
beheerschte en zelfs de bruggen onveilig maakte tot op korten afstand van Visé,
moest, koste wat het koste, genomen worden. Van een ooggetuige, een gewond soldaat,
685 die te Visé in de ambulance ligt, heb ik het verhaal van de bestorming van
Vrijdagnacht. Of Pontisse genomen is kon hij me niet zeggen en niemand vertelde 't me
hier. Reden genoeg om er aan te twijfelen. Tegen tien uur trokken wij weg – vertelde
hij – in verspreide detachementen van tweehonderd man. Wij droegen groote knipmessen,
zakken zand, schansgraversgereedschap, schilden, handgranaten, om ons te dekken, ons
te verdedigen, en om ons bij elken pas als 't noodig zou zijn, in te graven. Pontisse
690 vuurde om het kwartier een geïsoleerd schot, alsof men te kennen wilde geven, dat men
niet sliep. Op drie honderd vijftig meter afstand van de eerste verdedigingswerken,
waarop wij aanslopen, kreeg ik de wonde, welke mij buiten gevecht stelde. De grond,
was bezaaid met voetangels, groote, scherpe punten staal, die met een drievoet in den
grondzitten. Ik struikelde over den eerste, viel, en de volgende drong mij in de
695 knieschijf; ik bleef half bewusteloos liggen en maakte in dien toestand het
rampzalige gevecht mee. Ik weet niet, wie het eerst alarm sloeg, doch plotseling
braken gansche bundels licht boven het fort uit.
De Belgen, die geen electrisch licht meer hadden, werkten met lichtgranaten
onophoudelijk vanuit de vier hoeken der forten, en onmiddellijk ratelden de
700 machinekanonnen, ieder in zijn boog, evenals het lichte geschut. De onzen gingen plat
liggen, doch met deze schrikkelijke oorlogswerktuigen, die zoowel den grond
bestrijken als de verte, heeft men altijd gesneuveld. Het fort zweeg kort daarna en
liet de onzen rustig naderen tot den prikkeldraad. Hoevelen er vielen in de helsche
705 uitvindingen, die men bij de Franschen wolfsgaten noemt, diepe kegelvormige kuilen,
waarin een piek is geplaatst van saballengte, weet ik niet. Honderden zijn gedood of
gewond met mij weggevoerd. Geen stukje grond – zei een mijner kameraden – van zoo'n
verdoemd Fransch fort is te vertrouwen. Sommigen verschansten zich achter een klein
grashoopje en plotseling vloog het grashoopje in de lucht. Als men een hoopje
kiezelsteenen naderde, dat daar neer geworpen leek, kreeg men een regen van puin naar
710 het hoofd, als een schroot vuur van twintig kanonnen en de steenen wonden zelfs de
gevallen en den omtrek. En onophoudelijk vuurpijlen en lichtgranaten, die den omtrek
in een onheilspellend, blauw licht zetten. Op eens zag ik een koepeltje in de hoogte
schuiven. Welke spookachtige dingen zijn dat in den nacht. Een wolk van rook en vuur
in de ronde over onze soldaten? Wat helpen daar zakken zand en schilden! Ik strek me
715 zoo ver ik kan en begin te kruipen, de revolver in de hand. De schrijnende wonde aan
mijn been doet ontzettend pijn. Het haastige commando "vooruit" is het laatste wat ik
van de onzen hoor. Onze troepen schieten op goed geluk, werpen bommen op goed geluk,
doch moeten even later op goed geluk vluchten. Tientallen vallen in de voetangels en
onophoudelijk bestrijken de mitrailleuses den grond in een kleinen cirkel. Het was
720 iets als van een duivelsche tuchtiging. Ik geloof, dat er geen tachtig van de onzen
ongedeerd zijn teruggekeerd. Ik zag ze vluchten met achterlating van hun heele
bewapening. Ik kroop nog een duizend meter met de armen en den eenen voet. 's Morgens
werd ik, geheel verstijfd, opgeraapt door een kruisende ambulance.

725 **Visé in brand.**

MAASTRICHT 17 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent). Wat bij de eerste
inneming van Visé nog gespaard was is thans, gelijk ik u reeds seinde (men zie ons
Ochtendblad Red. T.) nagenoeg geheel verbrand. Het is uit de verwarde verhalen niet
uit te maken, of deze gruwel door dronken Duitsche soldaten is gepleegd, die zich te
730 buiten waren gegaan aan het bier en den jenever van de estouminets, dan wel bij wijze
van weerwraak, oorlogsecht, represaille maatregelen, of hoe men dan de dingen noemen
wil, die de schrikkelijke gevolgen zijn van het schieten door een of meer bewoners op
Duitsche soldaten. Een feit schijnt te wezen, dat het stadje aan verscheidene zijden
in lichte laaie werd gestoken. Talrijke vluchtelingen verhaalden mij, dat de Duitsche
735 soldaten bij vergissing op elkander geschoten hebben. Daarop werden talrijke burgers
naar de gevangnissen van Aken vervoerd, waar zij vermoedelijk zullen gefusilleerd
worden; vrouwen en kinderen zijn over de grenzen gejaagd.

Gevecht bij Dinant.

740 BRUSSEL, 16 Aug. (Van onzen Brusselschen correspondent.) De berichten, welke hier
zijn binnengekomen over de gevechten in de Ardennen, zijn zeer gunstig voor de
Fransche troepen. Het Duitsche artillerievuur deed talrijke granaten boven Dinant
ontplofften. Huizen, publieke gebouwen, het katholieke college en het kasteel werden
745 getroffen. Aan weerskanten van den Maasoever is verschrikkelijk gevochten, de
Duitsche artillerie richtte een tijdlang haar vuur van de heuvels van Gemmenich.
Tevergeefs echter hebben de Duitsche troepen getracht zich van Dinant meester te
maken. Alleen gelukte het hun door een krijgslist zich in het dorpje Houx te
nestelen. Vele burgers zijn gefusilleerd. In Namen zijn door een Duitschen vliegenier
750 bommen over de stad neergestrooid. Zij richtten slechts onbeteekenende schade aan.
Hier en daar hadden schermutselingen en kleine avonturen met uhlanen plaats. Het
vaandel der Doodskophuzaren met eenige Duitsche machinegeweren, tijdens de jongste
gevechten genomen, zal naar Brussel worden overgebracht.

Christelijke ernst.

755 BERLIJN, 13 Aug. (Eigen bericht.) Een groote christelijke ernst heeft zich van
Berlijn meester gemaakt. Alle openbare gebouwen zijn, voor zoover zij niet voor
andere militaire doeleinden worden gebruikt, ingericht voor het Roode Kruis. Het
stedelijk bestuur heeft een plakkaat doen aanplakken, waarin erop gewezen wordt, dat
760 gemakkelijheden van frivolen aard als theaters, danslokalen, tingeltangels enz.
verdienen gesloten te worden in deze ernstige tijden, daar het in die inrichtingen
verspilde geld beter voor het lenigen van den oorlogsnood kan worden aangewend.

Een nederlaag der Oostenrijkers.

765 NISJ, 16 Augustus. (Reuter). Hedenmorgen om 9 uur begon een zeegevecht tusschen de
Oostenrijksche en de Fransche vloot bij Budua. (Aan de Adriatische zee, aan de kust
van Dalmatië gelegen tusschen Catraro en Antivari). Het Fransche eskader, dat uit het
Zuidwesten kwam, viel het Oostenrijksche eskader in volle zee aan; twee
Oostenrijksche pantserschepen zonken, een verbrandde, het vierde schip vluchtte
770 noordwaarts in de richting van Cattaro. De strijd duurde meer dan een uur.

Duitschland en Nederland.

BERLIJN, 16 Aug. (Reuter). Von Bethmann Hollweg, de verantwoordelijke leider der
Duitsche politiek, heeft gisteren den uitgever van de "Korrespondenz Norden", Björn
Björnson, een onderhoud toegestaan, dat een half uur duurde en in den loop waarvan de
775 rijkskanselier zich met zijn gewone rondborstigheit, die altijd een van zijn
kenmerkende eigenschappen is geweest, over den tegenwoordigen toestand uitliet. Von
Bethmann Hollweg, die er zeer goed uitziet, ofschoon de reusachtige hoeveelheid werk
hem sinds weken aan de schrijftafel gebonden houdt, sprak met gloed over de
780 voorbeeldige houding der neutrale staten en met voorname gereserveerdheid over de
intriges van de tegenstanders van Duitschland. Slechts éénmaal gaf hij blijk van
iets, dat op opwinding geleek n.l. toen hij het over Engeland had. De rijkskanselier
liet zich ongeveer aldus uit: Duitschland en voornamelijk de regeering is dankbaar
785 staande middelen te steunen. Dit geldt in het bijzonder voor onze naaste bureu
Nederland en Denemarken.

**Het vijandelijk Front. — De toestand te Parijs. — Kan een Zeppelin
Parijs bedreigen? — Geestelijken op het slagveld.**

790 Onze Parijsche correspondent schrijft ons: Volgens de berekeningen van den Duitschen
generalen staf had het veroveringsleger reeds twee dagen voor Parijs moeten liggen,
doch de onweerswolk is opgehouden aan den horizon. De donderkoppen, welke zich
vertoonen bij Luik, bij het Trouée de la Meuse, waar het zwakke Montmedy en Longwy
liggen, bij Metz en achter de Vozezen, zijn wel van een aard om eene dramatische
795 spanning en huivering te wekken. Het oude, geestdriftige wachtwoord: Naar het front
is bijna eene fictie geworden. Waar is inderdaad het vijandelijke front? Het strekt
zich uit van Luik tot Basel in een kring van ruim 400 K. M. weldra misschien van
Antwerpen tot Basel! En wij kunnen er niet zonder angst aan denken, dat Italië
Duitschland's bondgenoot zou geworden zijn. Dan ware ook de neutraliteit van
800 Zwitserland geschonden en de boog, welks pijl den Gallischen Haan in het hart moest
treffen, zou meten van Luik tot Ventimiglia! Een titanen-boog! Het front zou dan 750
kilometer tellen. Misschien heeft de Duitsche generale staf de conceptie van een
front van 750 kilometer overwogen, doch ware dat niet zoo, een ontwerp, volgens welk
het oude Gallië overeen gelijkmatigeli afstand zal gemaaid worden van 400 kilometer

805 is op zich zelf genomen reeds een eerbiedwaardig en gigantisch plan, en volkomen in
de lijn van het Germania, dat de moderne wereld zijn mammoth-stijl schonk. Het
perspectief is zelfs ontzettend. Het is eene geheel moderne sprinkhanen-plaag; eene
vernietiging, welke men zich slechts voor kan stellen in vogelvlucht. Legerkorpsen
810 van honderduizend dapperen zullen tiraailleurs-benden werden tegen de langzaam en
regelmatig voortschuivende Duitsch-Oostenrijksche milicenen, tot de groote slagen
vallen in dien omtrek onzer talrijke rideaux defensifs, die onze Oostgrens als 't
ware afzetten met prikkeldraad en kanonnen, in het Troufe de l'Oise, waar een nieuw
Sédan niet onmogelijk is, wanneer de vijanden over Namen en Givet zouden voortrukken.
Moge het een overwinnend Sédan zijn ditmaal!

815 Men is hier in het verstilde Parijs, dat eene provinciale stad geworden lijkt,
overigens vol vertrouwen en zelfs toegankelijk voor feesten. Op de algemeene stemming
geeft de ontroewing van Straatsburgs standbeeld den besten kijk. De bezetting van
Mühlhausen (zullen wij deze stad maar weer niet Mulhouse gaan noemen?) had zeker niet
820 sneller maar ook niet indrukwekkender gevierd kunnen worden. De Elzassers, die bij
het uitbreken van den oorlog de grens en Parijs nog konden bereiken, zijn meegetogen
naar het ontrouwde monument, op de Place de la Concorde, waar het staat als eene
vier-en-veertig-jarige klacht. Allen droegen overwinningspalmen en allen het
nationale costume. Het beeld werd een colline inspirée van een zacht, maar bijna
heilig enthousiasme. Hoe moet een Maurice Barrès, kind van den Elzas, gesidderd
825 hebben! En hoe jammer, dat Dérouléde niet meer leeft, die sublieme kreten zou hebben
geslaakt. Zooals de Elzassers wel Fransche aarde oprapen en bewaarden, door een balen
uitgestort van het moederland, zoo verdeelde men nu het rouw-floers in kleine
flarden. Men vocht haast om deze eigenaardige reliquieën. Er klonken nationale
Elzasser liederen, welke zulk een liefdevol en oud accent hebben. Deze gebeurtenis
830 verdient een goed auspiciem te zijn. Jaurès is vermoord, begraven, herdacht, vergeten
in de woeling ;en het geheim van zijn dood, zal zelfs na den oorlog wellicht niet
opgelost worden. Want hij is te zeer op tijd verdwenen, dan dat achter zijn dood niet
een geheim zou schuilen. In al zijn verblinding, met zijn geheele irreële
levensrichting, met al zijn rampzalige phantasterij was hij een man uit één stuk, en
835 de eenige man van de anti-nationale partij, haar eenig denkbare hoofd. Wat sommige
doorzichtige schrijvers hebben opgemerkt: dit een zuiver theoretisch socialist of
anarchist in Duitschland, onmiddellijk man van de daad wordt, wanneer hij een zoon is
van het zeer explosieve Frankrijk, had aangetoond kunnen worden met Jaurès. Een maand
vóór den oorlog predikte hij nog de algemeene werkstaking bij zijn onwillige Duitse
840 collega's; en ware hij blijven leven, hij zou zonder twijfel volhard hebben bij deze
noodlottige zienswijze. Jaurès is het type van een twintigste-eeuwsch sophist, en men
kan veilig aannemen, dat zonder zijn dood de mobilisatie niet zoo vlot zou zijn
verloopen. Hij stak nu eenmaal tot over de ooren in hersenschimmen en wat sommigen
een ideaal noemen!

845 Het is hier volkomen rustig na het vertrek naar het front (het onmetelijk dreigende
front) na de plundering der Duitse winkels. Men heeft ook alles in 't werk gesteld
om iedere verslappende ongerustheid weg te nemen. Parijs had even zijne
Zeppelinkoorts, doch kreeg ze nauwelijks of het "Journal" toonde aan, dat een
Zeppelin niet dan met groot gevaar voor zich zelf Parijs kon naderen. Uit het in
850 beslag genomen scheepsjournaal van de Zeppelin IV, die verleden jaar bij Louisville
strandde, bleek, dat de snelheid slechts 72 kilometer per uur bedroeg, en niet 90,
gelijk men in Duitschland berichtte. Verder dat het schip 135 kilogram benzine
behoefde per uur, zoodat voor een reis van 7 à 8 uur een voorraad van 935 K.G. moet
worden meegenomen. Om te stijgen tot 9900 meter hooge werd 3000 K.G. ballast
855 uitgeworpen. Met de bemanning, geschat op 950 K.G. maakt dat 4900 K.G. Zeppelin IV
was ongepantserd, er had geen mitrailleuses, geen bommen, noch andere bewapening.
Gepantserd, volledig gewapend en met voldoende benzine-voorraad zal een Zeppelin dus
niet meer dan 550 kilometer per etmaal kunnen afleggen. Van Metz naar Parijs, heen en
terug 800 kilometer, zou het schip niet hooger kunnen vliegen dan 1000-1200 meter,
860 eene hoogte, welke hem niet tegen onze artillerie beveiligt. Bij de noodlanding in de
Fransche vesting-stad is bovendien gebleken, dat een ongeluk aan een ballonnette, een
simpele breuk, den geheelen ballon in het verderf stort. Parijs heeft dus weinig te
vreezen van zulken aanval en het westelijker Frankrijk nog minder. Bij onze vestingen
zal men waarschijnlijk beproeven met hooggespannen draadwerk, in hoeverre men ze kan
865 verdedigen tegen luchtbomben, welke vooral aan de beweegbare koepels onherstelbare
schade kunnen doen.

Heel Frankrijk trok naar het front, het onafzienbare front, dat op 't oogenblik nog
den rand des afgronds is. Binnen drie weken – zegt men – is het heil dezer natie
beslist, want binnen drie weken zullen zoowel Oostenrijk, dat troepen leende van Luik
870 tot Mülhausen, als Duitschland, dat zijn grootste krachten samentrok tot Frankrijks

vernietiging, hunne regimenten noodig hebben voor den in aantocht zijnden Russischen vijand. Drie weken is een wel wat korten tijd voor Frankrijks vernietiging! Te meer omdat het Hannibal ad portas nog nooit zoo goed verslaan werd en nog nooit zoo onrustbarend klonk als hij dezen krijg. Van een mij bevriend geestelijke alhier hoorde ik aandoenlijke staaltjes van den herlevenden godsdienstzin. Er hebben zich opzienbarende bekeeringen voorgedaan; en mannen, die het kerkgaan geheel hadden verlerd, ontvingen met stichting de H. Communie aler zij naar het front trokken. Sommigen handelden onder den invloed van een moeder of zuster die de bewaarengel der katholieke tradities van de familie is, anderen werden aangezet door de gedachte aan het wellicht spoedig naderend einde. Ook in het leger zelf werken de katholieke priesters, die te velde meetrokken om hun dienstplicht te vervullen, nog ijverig aan zielzorg. Wie weet, voor hoevelen het hatelijk besluit eener anti clericale regeering, om ook de priesters naar de kazerne te zenden, op het slagveld ten zegen zal worden! Bijna vierhonderd Jezuieten en driehonderd veertig priesters van het aartsdiocees Parijs zijn op het oogenblik op het oorlogsveld!

Belgische gruwelen en Nederlandsche Onzijdigheid.

Prof. J. D. Landré schrijft ons uit Aken: Tot hiertoe had ieder weldenkend mensch medegevoel voor het ongelukkige land, dat zodoende in krijg gedompeld was; een verloren krijg zal nooit het volk, dat dapper en eerlijk gevochten heeft, vermogen te vernederen. De Duitschers hebben steeds de grootste achting voor den geslagen vijand getoond, en hen menschelijk behandeld. Dat wist men in België, waarin jaar in jaar uit duizenden Duitschers verblijf houden. Doch de Belgen hebben helaas getoond, dat er onder hen onmenschelijke, dierlijke eigenschappen sluimerden, die, zoodra ze niet meer bemeesterd konden worden, op de afschuwelijkste wijze tot uiting kwamen. Het zou onrecht zijn, iedere Belg zonder onderscheid daarvoor verantwoordelijk te maken; dat doet ook hier niemand. De Belgische gevangene soldaten worden behandeld, zooals het elk man verdiend, die zijn plicht tegenover zijn vaderland vervuld heeft; zelfs de in Duitschland teruggekeerde, in België mishandelde Duitschers verzoeken dit vooral niet aan Belgen te vergelden. Maar de verontwaardiging, over hetgeen geschiedde, is op het toppunt gestegen. En dat is begrijpelijk, wanneer men hoort, wat geschied is; ik voor hier slechts dingen aan, die door volkomen geloofwaardige personen aanschouwd zijn. Het is bijna te verschrikkelijk om het te schrijven: men heeft gewonden vermoord, gesteenigd, weerloozen de oogen uitgestoken, de genitaliën verminkt, den buik opengereten, zich aan de ingewanden vergrepen en... doch het is te veel! Mannen, vrouwen, zelfs kinderen hebben deelgenomen aan de gemeenste mishandelingen. Een vijftienjarige jongen schiet uit een huis op een Duitsch soldaat, raakt! De jongen wordt gevat, voor den bevelhebber gebracht, zou gefusilleerd worden. Doch wat doet de kapitein? Hij zegt: "Onze eerste kogel mag niet een kind dooden" en laat den jongen loopen. Deze gaat in het huis terug, schiet ten tweeden male op een Duitsch soldaat; nogmaals weigert de officier hem te dooden. Wat met den knaap geschied is, weet ik niet; de revolver, waarmee hij geschoten had, was nog niet eens met een kolf voorzien, dus waarschijnlijk direct uit de fabriek; ik zag zulk een wapen. Uit bijna ieder huis, haag of hinderlaag wordt geschoten door de bevolking op alles, wat Duitsch is. Het Roode Kruis beschut zelf niet dengeen, die het draagt. Bestaat er tegenover zulke bejegening – het woord is eigenlijk te goed voor die afschuwelijke daden – een ander middel, dan dat, hetwelk thans aangewend wordt: dat alles weggeveegd wordt, wat voor de troepen dergelijke hindernissen geboden heeft, die hoon zijn op het volkenrecht? Men vraagt zich af: is het niet een afgrijselijke droom, dien men gehad heeft? Helaas neen! De gewonden, die offers werden van de gepleegde kanibalistische gruwelen, liggen in de hospitalen; de getuigen er van zijn onder de dooden en levenden.

Zal de menschheid dit ooit kunnen vergeten? Eén troost blijft ons, tegenover het verschrikkelijke staat het verheffende. De Deutsche vluchtelingen, die na vele moeilijkheden en ontberingen hier uit Frankrijk en België aankwamen, hebben nauwelijks woorden van lof genoeg voor de behandeling, die ze van Hollanders in Maastricht, Vaals, of waar ook, ondervonden hebben, in uitgeputten toestand kwamen ze aan; verkwikt, gevoed, verpleegd werden ze op de meest hulpvaardige wijze, zoodra ze Hollandsch grondgebied bereikten. Ook voor de in Maastricht en geheel Limburg liggende gewonden wordt door het Roode Kruis, de overheid en de bevolking op de liefderijkste wijze gezorgd. Dit zal Duitschland stellig nooit vergeten. Alles, wat ik hierover schrijf, weet ik van mij zeer na staande menschen, die evenals ikzelf in den dienst van het Roode Kruis werkzaam zijn. Ik sta er voor in. Het heeft hier ook een uitstekenden indruk gemaakt, dat Holland zich niet alleen "volstrekt onzijdig" verklaart, maar tot op heden ook gehouden heeft: men verwachtte van Holland niet anders. Ja, ik mag het gerust uitspreken: men bouwt op Hollands spreekwoordelijk

geworden trouw. Men weet, dat in Holland evenals in Duitschland geldt: "Een man, een
woord!" Men kent Holland's wapenspreuk: "Ik zal handhaven" en weet, wat deze bij een
940 volk als het Hollandsche wil zeggen. Lang voor dat de oorlog uitbrak, kon men hier
dikwijls met eene hoogachting over Holland hooren spreken, die verre datgene
overtrof, wat men hiervan in Holland wist; ik heb hiervoor gedrukte getuigen: de
Duitsche schoolboeken. Die hoogachting is nog gestegen sedert het uitbreken van den
oorlog, met het oog op Hollands houding en nog meer sedert Engeland den oorlog aan
945 Duitschland beteeekent, hoe men door den vasten wil en den zeker even zoo hoog
staanden moed, die neutraliteit te handhaven, voor verrassingen bewaard kan worden,
die anders mogelijk waren. Het is mijn vurigste wensch, dat het waar blijke, wat ik
zoo menig Duitscher gezegd heb: "Was der Hollander verspricht, das hält er um jeden
Preis".

950

Men zie verder voor den Oorlogstoestand het Tweede Blad en de Laatste Berichten.

Amsterdam, 17 Aug. 1914.

BUITENLAND.

955

JAPAN DOET MEE.

Wat Japan met den Europeeschen oorlog te maken heeft, zal waarschijnlijk wel niemand
begrijpen. Er worden door de Japanners "verwickelingen" gevreesd en ter voorkoming
daarvan gaat de Mikado, wellicht in vereeniging met Engeland, alle Duitsche kolonies
wegnemen. Dat is schromelijk onrechtvaardig; maar nu de Pruisische politiek
960 onrechtvaardigheid geoorloofd acht, is er voor Japan natuurlijk geen reden, om niet
eens zijn slag te slaan en de Engelsche vloot in de Stille Zuidzee vrijaf te geven.
Blijkbaar waren de Japanners, die in Duitschland zijn, reeds van het voornemen hunner
Regeering ingelicht. Want gisteren verlieten zij ingrooten getale het Duitsche Rijk
en reisden over Amsterdam en Rotterdam naar Engeland, waar ze wel verder zullen
965 worden voortgeholpen. Stemt Duitschland niet toe in den ongehoorden eisch van
onderwerping aan het Japansche ultimatum, dan zal allereerst het zoogenaamde
pachtgebied Kiautschau in China, feitelijk een Duitsche nederzetting, eraan moeten
gelooven. Dit krijgt China weer cadeau, aldus besloot Japan. Vervolgens kan de
Japansche marine met gemak ook de Duitsche koloniën in de Stille Zuidzee gaan
970 vermeesteren: de Bismarckarchipel met de Salomonseilanden, de Karolinen, de Marianen,
de Marshalleilanden, Samoa en Duitsch Nieuw-Guinea of Keizer Wilhelmsland. Zoo wordt
Japan onze buur. Indien Engeland intusschen in Afrika beslag legt op het belangrijk
gebied van Kameroen en het wellicht nog gewichtiger van Duitsch Oost-Afrika, dan is
daarmede het geheele Duitsche koloniaal bezit voorshands ingepikt.

975

DUITSCH BEGRIPPEN.

Een correspondent van "Het Handelblad", die in België het Duitsche legerkamp heeft
bezocht, gewaagt van de curieuse naïviteit der Duitschers, ook van hun officieren.
Deze houden nl. stokstijf vol: "Die Belgiëër hätten uns doch sollen durchziehen
980 lassen." En zij zijn er niet van af te brengen, dat de Belgen hen wel konden laten
"durchziehen" zonder de neutraliteit te schenden en zonder hun nationaal eergevoel te
verkrachten. Dat begrip van neutraliteit schijnt allen geboren Duitschers te zijn
ingeschapen. Zelfs in ons land verblijvende brave menschjes van Duitschen bloede,
toonon zich ten hoogste verwonderd, dat de Belgen het Duitsche leger niet hebben
985 laten passeeren. Het was toch door den Keizer eerst vriendelijk gevraagd. En als de
Keizer iets wil, dan mag niemand het weigeren!

Valsche berichten.

Men kan in de Duitsche bladen een officieele logenstraffing lezen van het in
990 Duitschland verspreide gerucht dat de Fransche vesting Belfort gevallen zou zijn en
de Duitschers daarbij 40.000 — excuzez du peu! — krijgsgevangenen zouden hebben
gemaakt. Deze en dergelijke berichten worden in Duitschland dagelijks uitgestrooid.
"Schwindel" noemt de "Köln. Volkszeitung" ze terecht. Doch "Schnindel" is ook hetgeen
dit blad — we nemen gaarne aan zonder opzet, alleen op gezag van hooren zeggen —
995 verhaalt over de "Belgische beesten" de "Belgische hyena's" en de "Antwerpsche"
onmenschen" (zoo luiden de qualificaties) die te Antwerpen den eigenaar van het hotel
Weber zouden hebben vermoord. Uit het "Hbl. v. Antw." dat van de geheele scène der
uitrookerij met zwaveldamp een uitvoerige beschrijving heeft gegeven, blijkt dat de
verbolgenheid der menigte tegen den eigenaar van het genoemde hotel een veel
1000 pacifieker einde had en Weber ongedeerd bleef. We hebben, toen dezer dagen het
gerucht de ronde deed van de fusillade van dr. Carl Liebknecht en Rosa Luxemburg,
aanstonds het vermoeden uitgesproken, dat deze geruchten uit de lucht gegrepen waren.

Dit blijkt thans inderdaad het geval te zijn. Liebknecht is onder de wapenen en Rosa Luxemburg woont en werkt – voor de vakverenigingsbeweging – nog altijd te Berlijn.

1005

Pijnlijke scherts.

Het is alom bekend, zoo lezen we in de "Köln. Volksz." [e]en het heeft reeds tot heel wat rumoer in de Belgische kamer en in de Belgische pers aanleiding geven, dat sinds jaren een aantal van de zwaarste stukken vestinggeschut, voor rekening van den Belgischen staat bij Krupp besteld, vervaardigd en betaald zijn geworden. Deze kanonnen staan bij Krupp sinds lang gereed tot vervoer, doch konden door den besteller nog niet in ontvangst worden genomen, daar tot dusverre nog niet begonnen was met den arbeid voor de opstelling dezer stukken en België ze ook nergens goed kon onderbrengen. Nu zal meent de "Kölnische Volkszeitung" Deutschland "zich wel moeten ontfermen over dit in de tegenwoordige omstandigheden zoo nuttige speelgoed"...

1010

1015

GEMENGDE BERICHTEN.

Een vermaning tot de Deutsche pers.

In de "Köln. Zeitung" lezen we van een waarschuwing, door zekeren kapitein Von Rohrscheidt als vertegenwoordiger van den Minister van Oorlog in een vergadering van journalisten tot de pers gericht, om kalm te blijven, de voorzichtigheid te bewaren door het niet vermelden van alarmeerend nieuws en zich niet te laten misleiden door berichten over tegenslagen der Deutsche troepen gedurende den opmarsch, wijl de groote slagen pas geleverd zouden worden over tien à veertien dagen. Daar de vergadering den 5en dezer maand gehouden werd, zijn dus, volgens de berekening van den Deutschen generalen staf, deze veldslagen thans elken dag te verwachten.

1020

1025

De Engelsche Katholieken en de oorlog.

Men schrijft ons uit Londen: Wij, Katholieken, worden wel eens "ultramontanen" gescholden, met de smadelijke bedoeling, dat ons vaderland "over de bergen", in Rome, zou liggen en wij dus geen eigenlijke patriotten kunnen genoemd worden. Wanneer ooit holle beweersels door daden zijn vernietigd, dan zeker wel deze. De Engelsche Katholieken hebben zich, als trouwens tijdens dezen oorlog ook de Katholieken in andere landen, ware vaderlanders getoond. Ik behoef slechts te wijzen op de schitterende houding der katholieke Ieren, die in deze dagen, nu het belang van het vaderland allereerst eensgezindheid eischt, hun rechtvaardigen strijd voor Home Rule hebben gestaakt en een stilzwijgenden wapenstilstand gesloten met de Ulstermen. Ook hebben zich Bisschoppen en geestelijkheid van Engeland tot de geloovigen gewend, om in deze bange tijden het katholieke element tot volle gelding in den oorlog te brengen. Z. Em. Kardinaal Bourne heeft bijzondere gebeden voorgeschreven voor het geheele diocees Westminster, en door middel van herderlijke brieven wekken de bisschoppen met aandrang op, om te bidden voor den vrede. Zoo deden o.a. de aartsbisschop van Birmingham, Mgr. Ilsley, de metropoliet van Schotland Mgr. dr. J. A. Smith, de aartsbisschop van Glasgow, en de bisschoppen van Salford, Leeds, Northhampton en Shrewsburg. In vele kerken wordt op bijzondere dagen het Allerheiligste uitgesteld en talrijk zijn de geloovigen, die komen bidden voor den vrede en de zegepraal van Engeland. Ook zal a.s. Zondag in alle kerken van het aartsdiocees Westminster gecollecteerd worden voor het ondersteuningsfonds, waarvan de prins van Wales voorzitter is. Z. Em. Kardinaal Bourne gaf reeds den eersten dag een gift van f1200. Evenals elders wordt ook hier veel zorg besteed aan de inrichting van het Roode Kruis; en ook in dit opzicht blijven de Katholieken niet achter; de Eerw. Overste van het klooster van St. Beda in Sunderland heeft de diensten van de Zusters van Liefde aangeboden om bij het verplegen behulpzaam te zijn. Het pasgebouwde hospitaal in Colestill, dat in het najaar werd geopend, wordt door de Katholieken geheel ter beschikking gesteld van de regeering, om de gewonde soldaten aldaar te verplegen. Ook het actieve leger en de vloot zullen geestelijken bijstand niet ontberen. Reeds heeft Z.Em. Kardinaal Bourne, in overleg met de Admiraliteit en het Ministerie van Oorlog een veertigtal priesters (w.o. zes Redemptoristen en verscheidene Jesuïeten) aangewezen, om de troepen of de vloot te vergezellen. Ik schrijf u dit als eenige staaltjes, hoe ook in Engeland de Katholieken zich ware patriotten toonen. De Bisschop van Salford heeft met echt Christelijke en Engelsche zorg maatregelen genomen, opdat aan de talrijke Polen en Lithauers van zijn diocees, die door den oorlog in een bijzonder pijnlijke positie zijn geraakt, zooveel mogelijk bescherming worde verleend. Sommige zijn Deutsche, andere Russische onderdanen maar de familieverbanden zijn groot onder hen, en in den oorlog zou vriend tegenover vriend, broeder tegenover broeder komen te staan. Zeer veel gebruik wordt door de Engelsche Katholieken gemaakt van de gelegenheid, door de paters Jesuïeten van het Manresa-retraitehuis of kerken te Rochampton, Birmingham, Romsley, Isleworth en

1030

1035

1040

1045

1050

1055

1060

1065

1070 Gateshead geboden, om korte retraiten of ééndaagsche recollectiedagen, speciaal voor deze benarde tijden ingericht, mee te maken. Ook duizenden soldaten, die met de expeditietroepen zijn verscheept, en nu reeds op de slagvelden van België staan, kwamen aldaar hun eindrekening met den grooten Rechter in orde maken. Het is een aandoenlijk stuk Katholicisme in dezen wilden oorlogstijd!

1075 **Engeland bereidt zich op een langdurigen oorlog voor.**

De "Times" acht het zeer noodig, dat het Engelsche publiek eens op de hoogte gebracht wordt van de plannen van Lord Kitchener, den pas benoemden minister van Oorlog, die hij thans bezig is voor dezen veldtocht uit te werken. Het City-blad vertelt hieromtrent o.m. het volgende: "Laat ons om te beginnen vaststellen, dat lord
1080 Kitchener niet de middelen onder zijn bereik heeft gevonden, om een oorlog, zooals thans begonnen is, op groote schaal naar behooren te voeren. Hetzij qua organisatie, aantal bewapening, uitrusting, of wat dan ook een gewapende macht formidabel moge maken – wij zijn schrikkelijk ten achter, en het huidig geslacht heeft de laakbare onverschilligheid voor onze verdediging goed te maken, die onze vrede-lievende, maar
1085 niet vrede-afdwingende natie vroeger kenmerkte. Hoe is de toestand? Wij bestrijden, een "Volk in Waffen" van 70 millioen zielen, en er bestaat voor ons geen goede reden om te gelooven, dat zij eenig ander levensdoel nastreven dan ons te verpletteren, als zij kunnen. Wij hebben krachtige bondgenooten, en veel andere voordeelen, waarvoor wij dankbaar mogen zijn, maar onze twee voornaamste geallieerden, Frankrijk en
1090 Rusland, hebben zekere kenmerkende eigenschappen, waarvoor wij niet blind mogen blijven. Frankrijk heeft reeds al zijn mannen in den strijd geworpen. Het kan niet méér doen, en zijn legermacht te velde zelfs met geen man vermeerderen, uitgezonderd zijn nieuw contingent rekruten. Rusland is een machtige mogendheid, met onmetelijke defensieve capaciteiten, maar met een nog ongeoeffende, onbeproefde offensieve macht.
1095 En laat ons bedenken dat Duitschland zal vechten tot den laatsten ademtucht, en dat het ontzaglijke reserves heeft.

De oorlog kan dus zeer lang duren, en het is Lord Kitchener's taak, onze landmacht zoo te reorganiseeren, dat zij onze bondgenooten krachtdadig kan bijstaan. Zijn plan is dus allereerst gebaseerd op de voorbereiding tot een langdurigen oorlog, en
1100 vervolgens op een stage vermeerdering van onze weermacht te land, opdat ook in de toekomst Engeland de plaats behoude, waarop het recht heeft. Het is dus niets verwonderlijk, dat Lord Kitchener, om te beginnen, 500.000 man extra aan het werk wil zetten, waardoor het mogelijk wordt dat wij, als de andere naties zijn uitgeput, het best in staat zullen zijn, den oorlog voort te zetten. Er moet geen kwestie van een
1105 vrede kunnen zijn, dien wij niet hebben voorgeschreven. Zelfs al waren al onze bondgenooten verslagen, dan nog moeten wij den oorlog voortzetten, tot de vijand zijn greep loslaat. Lord Kitchener's nieuw leger moet een leger zijn, uitsluitend voor den oorlog bestemd en dat bij de vredessluiting ontbonden wordt. Het teekent voor drie jaren of voor zoolang dezen oorlog duurt, en zoodra deze eindigt, verdwijnt ook het
1110 leger. Het is niet doenlijk, in normale tijden een leger op de been te houden, grooter dan wij reeds bezitten, en Lord Kitchener ziet dit ook zeer goed in. Binnen een week of veertien dagen denkt Lord Kitchener er de eerste 100000 man bijeen te hebben, en er is reeds een flink aantal officieren bereid gevonden, dit leger te oefenen. En zóó groot is de stuwende kracht van den nieuwen minister van Oorlog, dat
1115 het nieuwe leger in zijn geheel waarschijnlijk over zes maanden gevechtsklaar is.

Hoor en wederhoor.

Het "Handelsblad" klaagde dezer dagen, dit het stapels brieven ontving, omdat het blad te pro-Duitsch was en andere stapels waarin gedreigd werd, dat de redactie moest
1120 ophouden zoo Deutschfeindlich te zijn. Tout comme chez nous! Maar evenals dit blad kunnen wij daarop antwoorden: "Zij allen mogen weten, dat wij niet pro-Duitsch, niet pro-Belgisch, maar slechts pro-Nederlandsch zijn. Het plaatsen van louter eenzijdige berichten of partijdige beschouwingen wordt door ons met zorg vermeden. Wij geven de berichten zooals die inkomen van onze oorlogscorrespondenten, plaatselijke
1125 correspondenten, telegraaf agentschappen enz. en passen het heer en wederhoor toe. Daarom deelen wij – nu weer telegrammen inkomen van de verwoesting van Visé – enkele, zoo beweerd wordt, geconstateerde feiten mede van het bejegenen der Duitsche troepen door de Belgische bevolking, zooals wij ook feiten hebben gereleveerd, die door de Duitsche troepen jegens Fransche en Belgische burgers zouden zijt bedreven. Trouwens,
1130 wij hebben dit hoor en wederhoor reeds bij herhaling op ruime schaal toegepast. Aan de "Kölnische Zeitung" worden door een veldarts verscheidene wreedheden, door Belgische burgers op Duitsche soldaten gepleegd, medegedeeld, om "de berichten der Fransche bladen, met aan Duitschland vijandige tendenzen, over het platbranden van Belgische dorpen te weerspreken." Reeds in de eerste dagen, zoo vertelt de inzender,

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 augustus 1914

1135 hebben wij veel dooden en gewonden gehad door het optreden der Belgische
burgerbevolking. Mannen, zoowel als vrouwen en halfvolwassenen, die met blinden haat
schiets uit elk huis, uit iederen heg op alles, wat Duitsch is. Ruim een week geleden
werd een te bed liggenden Duitscher de keel doorgesneden. In een huis, waar de Roode
1140 Kruis-vlag geheschen, was, werden vijf man ondergebracht. Den volgenden morgen vond
men ze alle vijf doodgestoken, in een dorp bij Verviers vond men een Duitsch soldaat,
de handen op den rug gebonden, met uitgestoken oogen. Van de naar Luik gaande
autocolonne hield een wagen stil in een dorp; een jonge vrouw treedt op den chauffeur
toe en eensklaps een revolver tevoorschijn halend, schiet zij hem neer. Natuurlijk
werd ook zij onmiddellijk gedood, doch zoiets, noch het verbranden van huizen
1145 schrikt het volk af. Van mijne gekwetsten hadden sommige onverklaarbare schotwonden,
zoo verhaalt de Duitse arts; een kogel dicht bij de dij binnengedrongen, verliet
het lichaam door den rug bij het kruisbeen. Een onderofficier werd op dergelijke
wijze verraderlijk neergeschoten. Twee mijner gewonden hebben schoten met schroot in
beide oogen gekregen, een zware handkwetsuur was veroorzaakt, doordat bij den marsch
1150 der troepen in de duisternis plotseling een hand achter een hek vandaan kwam en van
zoo nabij een schot loste, dat kruittkorrels de huid van den gewonde bereikten. In
Gemmenich, op een uur afstand van Aken gelegen, heeft de bevolking een autocolonne
van den geneeskundigen dienst aangehouden en uit alle huizen beschoten. De geleidende
huzaren waren niet sterk genoeg in getal, maar konden toch nog drie daders grijpen en
1155 fusilleeren en het huis, waaruit de meeste schoten vielen in asch leggen. Het Roode
Kruis op arm en voertuig beschermt ons, artsen, in het geheel niet, zoo klaagt de
inzender. Ook gewonden, die men bezig is te vervoeren of de men heeft opgenomen, om
ze weg te dragen, worden gedood door de bevolking in de dorpen. Bij het vrijmaken van
een gebarricadeerde tunnel werden vele Duitschers gewond, dia door de toegesnelde
1160 vrouwen werden uitgejouwd en met steenen geworpen. Een heer uit Keulen stapt uit zijn
auto, bestuurd door een militaire chauffeur, doet eenige stappen en een kogel uit een
heg treft hem. De inzender die voor zijne mededeelingen borg blijft, vraagt of het
dan nog te verwonderen is, dat de Duitse soldaten hun kalmte en overleg verliezen,
wanneer zij moeten vechten tegen "de schrootspuit van een boef of het keukenmes van
1165 een razende Belgische."

Prins Max van Saksen.

Onder de aalmoezeniers bij het Duitse leger bevindt zich ook prins Max van Saksen.
Hij was te Keulen werkzaam als professor aan het priesterseminarie. Met andere
1170 soldaten reed hij in een derde-klaswagen van Keulen naar Dresden, om bij de Saksische
troepen als aalmoezenier dienst te doen.

Katholieke studenten in Duitschland.

De Bond van Katholieke Studentenverenigingen heeft een beroep gedaan op de
1175 vaderlandsliefde zijner leden, om zich als vrijwilligers bij het leger aan te bieden.
Ook de Bond van Katholieke Meisjes-studenten roept de leden op, om te helpen bij de
ziekenverpleging of in de huishoudens, welke thans vooral hulp kunnen gebruiken.

De prins van Arenberg doodgeschoten.

1180 Het bericht, dat de Belgen in Brussel prins Prosper van Arenberg en waarschijnlijk
ook den lijfarts van den graaf van Vlaanderen, doctor Tacke, doodgeschoten hebben als
verdacht van spionage, wordt bevestigd door pater Tapper s. J. in de "Köln. Volksz."
Pater Tapper is met dertienhonderd andere Duitschers, onder wie vele vrouwen en
dienstmeisjes uit Brussel, over Nederland naar Duitschland uitgeweken. Zelfs de
1185 burgemeester van Brussel, Max, is eenigen tijd als verdachte Duitscher in arrest
genomen. Pas bij de hoofdwacht werd de vergissing ingezien en de burgemeester in
vrijheid gesteld.

Spanje en de oorlog.

1190 De regeering te Madrid heeft te Berlijn officieel kennis gegeven van haar voornemen
om de meest strikte neutraliteit te bewaren.

Wel vriendelijk!

1195 Het Duitse "anti-ultramontaansche Rijksverbond" laat allervriendelijkst publiceeren
dat het zich bereid verklaart zijn werkzaamheid te staken, totdat de zware
onweerswolken van den oorlog zijn overgedreven. Het "anti-ultramontaansche
Rijksverbond" had maar beter gedaan door met geen woord te verraden dat het ooit
bestaan heeft.

1200 **Geen geld naar den vijand.**

Bij de Bank van Engeland zal op 19 dezer de inschrijving zijn opengesteld op 15 miljoen pd.st. Britsche schatkistwissels, aflosbaar 22 Februari 1915. De Engelsche regeering heeft tegelijk een proclamatie doen verschijnen, waarin het aan Britsche onderdanen verboden wordt deel te nemen aan leeningen, welke ten laste van
1205 Duitschland en Oostenrijk-Hongarije worden aangegaan.

Herleefde godsdienstzin.

In de kerken te Parijs, speciaal in die, welke gelegen zijn bij de militaire hoofdkwartieren, als bijvoorbeeld de kerk van den H. Franciscus Xaverius, ziet men officieren en manschappen in uniform tot de Communiebank naderen. Reservisten in
1210 uniform gaan den biechtstoel in alvorens naar hunne regimenten te vertrekken. Een kapelaan van de "Madeleine"-kerk vertelde, dat hij de biecht van een menigte jonge soldaten had gehoord, - zij waren op hun weg naar het station - zoo maar de meest dichtstbijzijnde kerk binnen getreden, om daar vrede te zoeken bij God. Hunne
1215 bedoelingen waren oprecht en ze wilden opnieuw de gebeden hunner jeugd leeren, die zij vergeten hadden. Zij wilden in elk geval op goeden voet staan met le bon Dieu. "Nu ben ik gereed om te sterven", zeide er een na een biecht, welke liep over twintig jaren sedert zijn eerste H. Communie. Ook priesters zijn onder de wapenen geroepen volgens de wet, die alle priesters beneden 47 jaar verplicht, in het leger te dienen.
1220 Iedere priester, die als soldaat dient, heeft de toestemming ontvangen om de HH. Sacramenten toe te dienen. En de Fransche geestelijkheid, zoowel de seculiere als reguliere, is ruim vertegenwoordigd in het leger.

Voorzichtigheid geboden!

1225 Wij zien ons genoodzaakt, zoo schrijft de "Köln. Zeitung," nogmaals te herinneren aan de volgende bepaling der militaire autoriteiten: "De dagbladen bevatten berichten over huwelijken en sterfgevallen van officieren en militaire beambten. Daarin worden de namen genoemd van troepenafdeelingen in het bijzonder van reserve-formaties, zelfs met aanwijzing van plaats. Dit is lijnrecht in strijd met de publicatie van den
1230 rijkskanselier, krachtens welke elke aanduiding van troepenafdeelingen achterwege dient te blijven. De advertenties moeten door de dagbladen zelve dienovereenkomstig gewijzigd worden.

Spoorwegmateriaal teruggegeven.

1235 Naar wij vernemen, heeft Duitschland de locomotieven, toebehoorende aan de Nederlandsche Maatschappijen, welke te Salzbergen bij het uitbreken van den oorlog in beslag genomen waren, teruggegeven. ("N. v. d. D.")

Belgen in Duitschland.

1240 Een Belgisch onderdaan in den mannelijken leeftijd, die 3 jaar te Mannheim in betrekking was en hier te lande per boot is aangekomen, na niet zonder veel moeite Woensdag j.l. de Rijnstad te hebben kunnen verlaten, deelde mede, dat het voor Belgen na de oorlogsverklaring bepaald gevaarlijk was, zich in Mannheim te vertoonen of daar
1245 spreken in café's werd onder bedreiging verboden. De politie deed herhaaldelijk huiszoekingen bij Belgen. De boot werd bij de verschillende stopplaatsen doorzocht. Aan een aanlegplaats dicht bij de Nederlandsche grens moesten 4 Belgen, 3 Engelschen en 1 neger op last der overheid de boot verlaten en aan land blijven. Overigens was 't een buitenkansje, dat de boot onder Hollandsche vlag voer, aangezien aan
1250 Hollandsche schepen weinig moeilijkheden in den weg worden gelegd. De woede en de haat, die zich tegen de Belgen ontketende, stelde deze zegsman op rekening van de valsche geruchten, welke in Mannheim bij de bevolking gretig ingang vonden; bijv. dat de Belgen Deutsche soldaten de oogen hadden uitgestoken, op Roode Kruis-ambulances
1255 gevuld hadden, vrouwen naakt op straat gejaagd, Deutsche kinderen uit de vensters hadden gesmeten en Duitschers verraderlijk hadden vermoord.

Gesneuveld.

Een ingezetene Duitscher van Utrecht werd onlangs door zijne Regeering voor den
1260 militairen dienst opgeroepen. Dezer dagen ontving de achtergebleven vrouw bericht, dat haar echtgenoot in België is gesneuveld.

De Kustvisserij.

Van de kleine kustvaartuigen, zooals de botters en blazers, is een deel IJmuiden ter
1265 visscherij uitgevaren, om te trachten in dezen slechten tijd nog iets te verdienen. Ook een paar stoomtrawlers hebben het gewaagd in het gezicht van de kust het bedrijf

weer uit te oefenen.

Postverkeer met België.

1270 De dir.-generaal der posterijen en telegrafie maakt bekend, dat brieven en doosjes met aangegeven waarde voor België tot nader bericht niet ter verzending kunnen worden aangenomen.

DE OORLOG.

Ultimatum van Japan aan Duitschland.

1275 **PARIJS, 16 Aug. (Havas). Tokio. Japan zond een ultimatum aan Duitschland met den eisch zich uit het Oosten terug te trekken of de Duitsche schepen te ontwapenen en binnen een maand het gebied Kiaot-chou te ontruimen.**

1280 LONDEN, 17 Aug. (Reuter.) Tokio. Japan zend aan Duitschland een ultimatum, waarin verklaard werd, dat het aan de ongeregeldheden in het Oosten een einde wilde maken. Japan raadt Duitschland aan, zich terug te trekken of alle oorlogsschepen in de Japansch-Chineesche wateren te ontwapenen en Kiao-chou aan Japan te laten, zonder belooning voor een eventueele teruggave aan China. Japan vraagt antwoord vóór den middag van 23 Augustus; indien de eisch niet volledig wordt ingewilligd, zal Japan de
1285 maatregelen nemen, welke het noodzakelijk zal achten.

GEVECHT TUSSCHEN FRANSCHEN EN DUITSCHERS.

1290 NAMEN, 16 Aug. (Havas-Reuter.) De burgerwacht, welke van Dinant kwam, deelde mede, dat een gevecht tusschen Franschen en Duitschers plaats heeft bij Yvoir. Bijzonderheden ontbreken. De treinen van Namen naar Dinant gaan slechts tot Gelinden.

DE DUITSCHERS BIJ THIENEN.

1295 BRUSSEL, 16 Aug, 's nachts. (Havas-Reuter.) In de omstreken van Thienen (Tirlemont) is het kalm. De vijand trekt zich terug op Herck-la-Ville om zijn strijdkrachten te herstellen.

NEDERLAAG DER SERVIËRS.

1300 WEENEN, 16 Aug. (Corresp.-Bur.) De gevechten aan de Drina, waarvan gisteren is melding gemaakt, leidden tot een beslissende overwinning van onze troepen over de sterke vijandelijke strijdmachten, welke naar Valsevo werden teruggeworpen. Zeer vele soldaten werden krijgsgevangen gemaakt en veel krijgsmateriaal is vervoerd. De achtervolging van den vijand is in vollen gang. Onze troepen streden met
1305 bewonderenswaardige dapperheid onder de moeilijkste omstandigheden tegen een vijand, die zich in sterke stellingen had verschanst en wiens troepenmacht even talrijk was als de onze.

Schermutselingen tusschen Duitschers en Beieren.

1310 BRUSSEL, 16 Aug. (Havas-Reuter.) Officieel. De troepen Duitsche ruitery, welke door ons verslagen en op de vlucht gedreven waren, hebben na verloop van twee dagen op een ander punt een nieuwen aanval beproefd op onze troepen. Na versterking ontvangen te hebben begaf zich namelijk de vijandelijke ruitery in de richting van Waveren (ten Z.-O. van Brussel, Red.) Tijdens dezen marsch werd zij door onze voorposten onder
1315 vuur genomen, waarna schermutselingen plaats hadden, echter van weinig beteekenis. Aan den aanval der Duitschers werd weerstand geboden. Overigens heerscht bij het front van het leger groote kalmte.

Maatregelen betreffende den handel.

1320 BRUSSEL, 16 Aug. (Havas-Reuter.) Bij beschikking van den Minister van Oorlog zijn de handelaren, die van 1 Augustus af tot op heden tarwe, meel, brood, aardappelen, zouten suiker hebben verkocht tegen hogere prijzen, verplicht, om het geheele verschil te vergoeden. Klachten over weigering zullen worden aangebracht bij den Minister van oorlog en aan den procureur des konings worden meedeeld.

Verkenningen door de Duitschers.

1325 BRUSSEL, 16 Aug. (Havas-Reuter.) Tegen drie uur in den namiddag naderde een patrouille van twintig uhlanen Gembloux (ten N.-W. van Namen), waar zij stootte op Belgische ruitery, welke het vuur opende. Twee uhlanen werden gedood, de andere namen de vlucht. Tegen hetzelfde uur werd door onze soldaten te Grandley bij Gembloux een
1330 Duitsche patrouille beschoten. De uhlanen namen de vlucht.

Rondom de forten van Luik.

1335 NAMEN, 16 Aug. (Havas-Reuter.) Gedurende de laatste week was bij het gehucht Ninave bij Chaudfontaine het groot artillerie-geschut der Duitschers opgesteld, om het fort Chaudfontaine te bombardeeren. Een peleten van den vijand, dat op weg was naar Ninave en zich verborgen hield achter een fouragewagen, werd door de bezetting van het fort Chaudfontaine opgemerkt. Eenige granaten doodden alle manschappen, terwijl de wagen vernield werd. In Sauheid, een gehucht bij Embourg, werden door het fort Embourg drie auto's beschoten, waarin Duitse officieren gezeten waren, die langs de Ourthe reden. Een auto werd in de Ourthe geworpen en alle inzittende werden gedood. Men

1340 zegt, dat bijna dagelijks rondom de forten van Luik kleine gevechten worden geleverd en telkens wordt de vijand teruggeworpen. Donderdagavond trachtten de Duitschers een aanval te doen op het fort Loncin, doch zij werden teruggeslagen.

De Oostenrijksche gezant verlaat Londen.

1345 LONDEN, 16 Aug. (Reuter.) De Oostenrijksche gezant, graaf Mansdorff, heeft, vergezeld door het personeel van het gezantschap en nog driehonderd andere Oostenrijkers dezen avond Londen verlaten, en zich begeven naar Falmouth, waar men zich zal inschepen voor de reis naar Oostenrijk.

1350 **Oorlogsverhalen.**

BRUSSEL, 16 Aug. (Reuter.) Officieel. De volgende woorden van een karabinier, die reeds vele Duitse soldaten krijgsgevangen maakte, doen de ronde: "Ik heb voor hen mijn geweer niet meer noodig: ik loop met een boterham in de hand en wanneer zij die zien, volgen zij mij vanzelf." Een krijgsgevangene verklaarde, dat de ontvangen bevelen uitdrukkelijk luiden: men moet marcheeren of men wordt gefusilleerd. Hij voegd er bij, dat, indien men niet eenige rust hield, weldra manschappen en paarden van uitputting zouden omkomen. Men verhaalt nog het volgende van onze vliegers: twee van hen, die naar het centrum waren gevlogen, moesten, ten gevolge van een "panne", in de nabijheid van uhlanen landen. Toen herstellen onmogelijk bleek, wisten de vliegers te ontsnappen, doch bleven bij het linie-regiment. De vliegmachine werd reeds als verloren beschouwd, toen men twee dagen later vernam, dat zij nog steeds op dezelfde plaats lag, bewaakt door uhlanen. Aanstonds werd een auto van 80 paardenkracht bewapend met een mitrailleuse. Toen men bij de vliegmachine aankwam sloegen de uhlanen op de vlucht. Terwijl zij op een eerbiedigen afstand werden gehouden door de mitrailleuse onttakelden de manschappen de vliegmachine, welke men op een aan den auto gebonden sleepwagen laadde. Met groote vaart werd teruggereden. De Duitschers stonden verstomd over zooveel stoutmoedigheid.

1355

1360

1365

Laatste Berichten.

1370 **Over Fransche krijgsgevangenen.**

BERLIJN, 17 Aug. (Reuter.) De "Vossische Zeitung" verneemt uit Frankfort am Main het volgende over de aldaar aangekomen Fransche krijgsgevangenen: Indien het geheele Fransche leger in denzelfden toestand verkeert als deze monster-collectie, dan had senator Humbert gelijk met zijn beschuldigingen. De meesten hebben stukgelopen lakschoentjes en dito lage schoenen of geel chevreauleeren schoenen en kapotte slobkouden aan. Vele hebben geen uniformjas, doch dragen over het hemd een mantel; de patronen werden hun ter hand gesteld in pakpapier, dichtgeknoopt met garen, en hun om den hals gehangen. De gevangenen verhalen van de hevige bevechten bij Mülhausen. De Duitse stormvloed was hun plotseling komen overvallen. Eerst toen de Duitschers in stormpas aankwamen, waren zij zichtbaar en pas op 100 meters afstand. De grijze uniformen maakten de manschappen bijna onzichtbaar.

1375

1380

Van de Belgische grens.

MAASTRICHT, 17 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent.) Ik ben aan de grenzen te Mesch geweest en heb de Duitse troepen urenlang zien voorbijtrekken. In Moulant en Visé zit het vol Duitse troepen. Als de Duitschers de brug bij de Maas hebben gepasseerd, trekken ze bij Lanaye over den berg in de richting van Tongeren. In enkele uren tijds vlogen vier een- en tweedekkers van Duitschland naar België. Van den berg te Mesch kan men duidelijk zien de zwarte hoogkronkelende rookwolken boven Visé dat geheel in vlam heeft gestaan. Honderden vrouwen en kinderen ontmoette ik op de wegen, dragende pakjes en koffers. Hun mannen, zonen en broers bevonden zich in de macht der Duitschers. Op den weg van Eijsden naar Maastricht reden Roode Kruis-auto's vliegensvlug met gewonden uit Visé. Vooral in Eijsden bevinden zich veel vluchtelingen. Zondagnacht moet op de Duitse troepen in 's Gravenvoeren geschoten zijn, enkele Duitschers werden gedood. Dat heeft ontzettende verbittering bij de Duitschers gegeven. Aan den linker Maasoever te Vroenhoven, Canne, Bennema hoort men

1385

1390

1395

1400 gelukkig niet van daden als in de Waalsche dorpen Mouland, Fouronlecomte en Visè. Het ovetrekken van Duitsche troepen over de Maas, dat sinds eenige dagen duurt, wordt de eerstvolgende dagen nog verwacht. Tot heden zijn alhier overleden 12 Duitschers en 1 Belg. De Maastrichtsche Septemberkermis is afgelast.

DE OORLOG.

1405 **Algemeene toestand – De "Goeben" en de "Breslau" – Mishandeling van Duitsche geestelijken in België. – Het gevecht bij Mülhausen. – Toekomstmuziek. – Allerlei oorlogsberichten.**

Algemeene toestand.

1410 Het staat thans zeven tegen twee. Het ultimatum, door Japan aan Duitschland gesteld betreffende de ontruiming van het in China verworven prachtgebied Kiaou-Tsjou kan – zulks verbiedt de "Deutsche Stolz"! – door de regeering te Berlijn niet anders worden
1415 beantwoord dan met een besliste weigering. Waarop dan van Japans kant de oorlogsverklaring aan Duitschland volgen moet. Uit den aard der zaak zullen de vijandelijkheden van het Japansche rijk tegen Duitschland voornamelijk – misschien wel alleen – bestaan in het pogen om de Duitsche schepen in de Oost-Aziatische
1420 wateren te vernietigen en aan het koloniaal bestaan van het Duitsche rijk aldaar en in de Stille Zuidzee een einde te maken. Het uitzenden van een gedeelte der Japansche vloot naar Europa tot versterking van de Engelsch-Fransche zeemacht in den strijd tegen de Duitschers behoort niet tot de waarschijnlijkheden. John Bull en Marianne kunnen een afrekening met de Duitsche zeemacht zelve best voor hun rekening nemen.
1425 Wanneer nu ook nog Italië zich aan den kant der Triple Entente komt scharen, wordt de verhouding acht tegen twee. En daarop bestaat, naar het schijnt, inderdaad kans. Volgens een telegram uit Rome aan den "New York Herald" bereidt Italië zich tot den oorlog tegen Oostenrijk voor en zal deze op zijn laatst verklaard worden tegen het einde dezer maand. Dan hebben Duitschland en Oostenrijk tegenover zich als vijanden:
1430 Rusland, Frankrijk, Engeland, Italië, Japan, België, Servië en Montenegro. De eerste veldslag van den gigantenstrijd, waarin het – volgens den Duitschen generaal von Bernhardi in zijn boek: "Deutschland und der nächste krieg," – voor Duitschland gaan zal om "Weltmacht oder Niedergang," om wereldheerschappij of ondergang, laat nog steeds op zich wachten. Het karakter van dien strijd is dan ook zóó abnormaal, de verhoudingen zijn zóó ontzettend, de factoren zóó geweldig, dat er in de geschiedenis misschien geen tweede voorbeeld van te vinden zal zijn. De slag, die thans wordt voorbereid en waaraan van beide kanten eenige millioenen manschappen zullen
1435 deelnemen, wordt geleverd over een front van 400 K.M., de afstand van Maastricht naar Bazel. Tegenover de Duitsch-Oostenrijksche legermacht, die, bij haren opmarsen aan alle moeilijkheden het hoofd biedende, met taaie volharding voortrukt, is, naar de Fransche generaal Delacroix in den "Temps" uiteenzet, de positie van het Fransche leger uitstekend en heeft de dappere tegenstand der Belgen de uitvoering der plannen van den Duitschen generalen staf op zeer ernstige wijze bemoeilijkt en ook Rusland in de gelegenheid gesteld zijn kracht te ontplooiën. Hierop wijst ook "Daily Chronicle" in een overzicht van de thans gedurende veertien dagen geleverde gevechten.
1440 Wanneer men, zegt dit Engelsche blad, rekening houdt met de noodzakelijkheid van het aanvoeren van versterkingen en levensmiddelen en met alle andere moeilijkheden, verbonden aan het vervoer van zóó groote legerscharen, dan is het nog onzeker of zelfs Duitschland met zijn volmaakte legerorganisatie verwarringen en lastige complicaties kan voorkomen. De Duitschers hebben de controle over de Luxemburgsche spoorwegen en kunnen dus vrij gemakkelijk troepen en proviand in de buurt van Arlon ten noorden van Longwy en Montmédy brengen. Maar hun front vandaar tot Luik doorsnijdt de Belgische Ardennen, een landstreek vol bosschen en rotsen, waar de weinige spoorwegen zeer zorgvuldig door Belgische ingenieurs onbruikbaar gemaakt
1450 zijn. Het blad twijfelt er daarom aan of Duitschland het heeft gewaagd naar dat deel van België meer te zenden dan cavalerie en lichte artillerie. Meer in het Noorden van België, waar de vorige week kleine maar hevige gevechten zijn geleverd, is het terrein voor de operaties van zoo groote legers meer geschikt. Doch de Maas is een breede, en snelle rivier; en voordat geheele legerkorpsen er over gezet zijn, moet men een goedbewaakt en uitgebreid bruggen-systeem gereed hebben ter bewaring van de communicatie- en terugtochtlinies. Zoolang de forten van Luik en Hoei standhouden, is het twijfelachtig, of de Duitschers daarvoor kunnen zorgen. Van veel gewicht is dus het duel tusschen deze forten en de Duitsche belegerings-artillerie. Wat ook verder de strategische beteekenis van fortificaties zijn moge, in elk geval zegt "Daily
1460 Chronicle", hebben zij een groote waarde doordat zij tijd doen winnen. Dat hebben zij in den tegenwoordigen oorlog reeds zeer duidelijk bewezen. – Duitschland had niet alleen tegenover Rusland, maar ook tegenover Frankrijk oorspronkelijk een gewichtig

1465 voordeel door de snelheid van zijn mobilisatie en concentratie. Fransche spoorwegen van strategisch belang zijn er niet veel en ze verkeerden in minder gunstige conditie. De ongelijkheid der Fransche en Duitsche legers betrof niet zoozeer het totale aantal als wel de getallen der manschappen, die binnen een week naar het oorlogstooneel konden worden gebracht. Het groote resultaat van den hardnekkigen tegenstand der Belgen is, dat daardoor Duitschland zijn tijd-voordeel heeft verloren.

1470 **De "Goeben" en de "Breslau" of het conflict tusschen Turkije en de Triple Entente.**
Omtrent de voorgeschiedenis van den verkoop der Duitsche kruisers "Breslau" en "Goeben" aan Turkije meldt de "Köln. Zeitung" nog eenige bijzonderheden. Den 5en Augustus kwam het bericht dat de beide oorlogsbodems de haven van Messina moesten verlaten. De vijanden die den Duitschen admiraal na de beschieting der Algerijnsche kust vervolgd hadden lagen op de loer. Eenige schepen waren ter hoogte van Palermo. Het plan was duidelijk; de vervolgers hadden zich verdeeld. Een gedeelte was naar het Zuiden van Sicilië gevaren en wachtte bij kaap Spartivento, totdat de schepen uit de zee-engte zouden verschijnen, om door de Jonische zee in de Adriatische zee te ontsnappen, waar de Oostenrijksche vloot wachtte. Men moest ook aannemen, dat de straat van Messina zorgvuldig door de Engelschen en Franschen bewaakt werd. Toch gelukte het den commandant de schepen, die in oorlogsuitrusting en gevechtsklaar wegstoomden, de straat Messina te doen passeeren en aan de loerende vijanden te doen ontsnappen, om vervolgens een toevlucht te vinden in de Dardanellen. Dit was de eene – de maritieme – handigheid. De andere, de politieke, was de verkoop der beide schepen aan Turkije voor een bedrag van 48 millioen gulden. De schepen worden nu scherp bewaakt door de Engelschen, en indien Turkije ze niet ontwapent en onbruikbaar maakt, zal deze mogendheid de ongenade ondervinden der Triple Entente. Daarvoor heeft het dan 48 millioen gulden uitgegeven! De Engelschebladen noemen het onbillijk den commandant van de "Goeben" te laken voor iets dat waarschijnlijk niet hem raakt, maar zijn regeering; doch wel, zoo zeggen wij, moet worden geconstateerd, dat, als een Engelsch zee-officier zijn actie opgaf, toevlucht zocht in een neutrale haven, en daar zijn onbeschadigd schip verkocht, hij ongetwijfeld al spoedig voor een krijgsraad zou staan en in het lot zou deelen van admiraal Byng, een Engelsch admiraal, die in 1767 tot de doodstraf werd veroordeeld na een smadelijke nederlaag tegen de Fransche vloot.

Mishandeling van Duitsche geestelijken in België.
In de "Köln. Zeitung" vinden wij verschillende verhalen van Duitschers en Duitsch-Oostenrijkers over gruwelijke mishandelingen waaraan zij, zonder eenige aanleiding daartoe te geven verdacht van spionage, te Antwerpen en te Brussel hebben blootgestaan om ten slotte zonder eenige verontschuldiging te worden vrijgelaten. In het genoemde blad verhaalt o.a. een katholiek priester, kapelaan H. Spengler, een Duitscher van geboorte, doch werkzaam te Petit Wasmes bij Bergen hetgeen hem en zijn confrater uit Tertre, eveneens bij Bergen, kapelaan Drossert, geboortig uit Krefeld overkwam. Zij werden op de vlucht naar Duitschland te Brussel als Duitsche spionnen geboeid per auto naar de gevangenis gebracht en daar voor den commandant geleid. "Toen wij", schrijft kapelaan Spengler, "de trap opgingen, werden wij geslagen en geschopt. Boven gekomen werden wij op den grond geworpen en kregen wij een pak slaag, totdat een der gendarmen zeide: "Nu is het mooi genoeg". Men begon ons echter weer te slaan met onze handkoffers en men greep ons bij de keel, alsof men ons wilde worgen. De schrijver dezer regelen moest zich van al zijn kleeren ontdoen en zich laten onderzoeken. In deze toestand werd hij geslagen met een gummistok, zoodat hij groote bloedende plekken op den rug kreeg. Verder trapte men hem met gespoorde laarzen, sloeg hem met den vuist op het hoofd en tegen de kin, stompte hem met geweerkolven, wierp hem tegen den muur en tegen kisten. Deze mishandelingen duurden ongeveer 20 minuten. Men voegde hem en zijn confrater scheldwoorden toe, die ik hier niet neerschrijven kan en die des te afschuwelijker waren, wijl zij tot geestelijken werden gericht. Ten slotte zeide een der gendarmen: "Laten we den pastoor zijn voeten eens wasschen!" En na op mijn voeten te hebben gespuwd, begon hij met zijn zware rijlaarzen daarop te trappen. Na deze mishandelingen werd ik geboeid bij den commandant gebracht. Toen deze zag dat de schrijver dezer regelen op den rug bloedde, verbood hij dat verder geslagen zou worden. Niettegenstaande alle papieren in orde waren, werden wij beiden opgesloten in een gevangenis, totdat de koninklijke procureur over ons lot zou hebben beslist. Deze stelde ons ten slotte in vrijheid, met het bevel het land binnen twaalf uur te verlaten.

Het gevecht bij Mülhausen.
waarin de Duitschers vier kanonnen buit maakten op de Franschen, dezen dwongen het

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 augustus 1914

1530 stadje te ontruimen en zich op de hoofdmacht terug te trekken, is, volgens een bericht uit Bazel aan de "Evening Standard" zeer verwoed geweest. Zóó verwoed en bloedig, dat men te Bazel niet in staat was om het reusachtig getal gewonden, dat na het gevecht bij Mülhausen naar Bazel werd getransporteerd, op te nemen en te verplegen. Niet alleen waren spoedig de hospitalen vol, maar ook andere gebouwen: scholen, kerken en hotels. Ten slotte bleek het noodzakelijk om vele gewonden naar 1535 andere steden over te brengen. Vijftien wagons, geheel gevuld met gewonden, werden doorgezonden naar Rome. En naar schatting zouden de Duitschers bij Mülhausen 8000 à 10.000 man hebben verloren.

Toekomstmuziek.

1540 De belofte van den Tsaar om aan Polen zijn territoriale onschendbaarheid met geheel zelfstandig bestuur terug te geven (een belofte, gedaan met de bedoeling om zich in dezen oorlog de trouw der inwoners van Russisch Polen te verzekeren en die van 1545 Duitschland en Oostenrijk tegen deze landen in opstand te brengen), heeft vooral onder de Polen te Parijs een gunstigen indruk teweeggebracht. Volgens het oordeel der beroemde natuurkundige mevrouw Curie – die van geboorte een Poolsche is – mag men thans ernstig hopen op een verzoening en een duurzamen vrede tusschen Polen en Rusland, gebaseerd op een volkomen eerbiediging van de rechten der beide nationaliteiten. Lange jaren hadden er, oordeelt mevr. Carie, kunnen voorbijgaan, vóórdát een dergelijke opvatting zou zijn aanvaard door Duitschland, hetwelk immers 1550 het Poolsche ras tracht te vernietigen, en zij hoopt, dat een goede oplossing der Poolsche quaestie weldra mogelijk zal zijn door overleg met Rusland en hulp van Frankrijk en Engeland. Volgens de te Parijs in politieke kringen heerschende meening zou de nieuwe Poolsche staat moeten omvatten een grooten vierhoek gevormd door het groothertogdom Warschau, die in 13 departementen zou worden verdeeld. De provincies 1555 met gemengde bevolking zouden aan Rusland blijven, Silezië en Galicië echter zouden aan Polen komen.

Allerlei Oorlogsberichten.

UITINGEN VAN PATRIOTISME.

1560 De motorenfabrikant Louis Renault heeft aan het Fransche leger 30 motoren voor vliegtuigen, tien ambulance-automobielen en tien auto's ten gebruike van den generalen staf geschonken. De gebroeders Rothschild te Parijs hebben 1 millioen frs. geschonken aan het fonds voor hulpverschaffing aan noodlijdende Fransche gezinnen. Volgens de "Gaulois", die verklaart het uit volkomen betrouwbare bron te weten, heeft 1565 de hertog van Orleans den keten van het "Gulden Vlies", waarmede de keizer van Oostenrijk hem in 1896 begiftigde, aan dezen teruggezonden. "Camille Blanc, de bekende eigenaar van renpaarden te Parijs, heeft zijn geheelen stal aan de regeering verkocht. Hij kreeg 1000 frs. per stuk, dat is de hoogste prijs, dien het legerbestuur betaalt. Er was een paard onder, waarvan de waarde alleen op 50.000 frs. 1570 geschat was.

HOOGHE PERSONAGES TE VELDE.

Volgens berichten in de Duitsche bladen zijn bijna alle prinsen van het koninklijk huis van Wurtemberg tot den dienst te velde overgegaan: ook hertog Karel Eduard van 1575 Coburg-Gotha ging naar de troepen. De voormalige Duitsche gezant te Parijs Von Schön is, ondanks zijn 63 jaren, als kolonel onder de wapenen gegaan.

Engelsche troepen naar Afrika.

1580 Een officieele mededeeling der Britsche regeering meldt, dat door samenwerking tusschen de ministeries van marine te Londen en te Parijs de overbrenging van Engelsche troepen naar Afrika verzekerd is.

GEMENGDE BERICHTEN.

De vernieling van Bonnelles.

1585 In de "Daily Telegr." is een brief opgenomen door een Belgisch soldaat geschreven aan zijn broeder, die in Zuid-Wales werkzaam is. "Nooit zal ik dien aanblik vergeten", dus schrijft hij. "Honderddertig huizen en de kerk van Bonnelles, alle in vlam in het midden van den nacht en de arme bewoners de soldaten helpende hun eigen huis en alles daarin te vernietigen. Ik kan niet inzien, hoe onze vrienden in Engeland – ik bedoel 1590 degenen, die nooit buiten hun land hebben gevochten – kunnen beseffen, wat de gruwelen des oorlogs zijn, zooals wij dat doen. Ons kleine land is altijd het strijdperk van Europa geweest en al hadden wij niet te vechten, wij hadden er toch steeds het vreeselijke van te lijden. Het was ongeveer tien uur Maandagavond, toen de vreedzame bewoners van Bonnelles opnieuw plotseling werden herinnerd aan de

1595 vreeselijke beteekenis van het woord "oorlog". Een genie-officier en een groep genie-
soldaten klopten aan elke deur en brachten de tijding, dat de huizen in brand moesten
worden gestoken om het fort gelegenheid te geven de kanonnen te richten, zonder dat
daaraan iets in den weg zou staan. Er was geen tijd te verliezen en degenen, die
1600 zulks verlangden, zouden bescherming kunnen vinden in het fort. En terwijl de
officier zulks mededeelde, brachten de sappeurs reeds katoen, hout en petroleum aan.
De bewoners om de forten weten eens en voor al, dat in oorlogstijd de
noodzakelijkheid zich kan voordoen voor de bevelhebbers der forten om hun huizen te
vernien, doch in dit geval waren zij niet in den namiddag gewaarschuwd en de
1605 meesten hunner waren reeds ter ruste gegaan, toen hun lot hun werd aangekondigd. Ik
kan niet beschrijven al de hartverscheurende tooneelen, welke ik dien nacht had aan
te zien – slechts een betere pen dan de mijne zou dat kunnen beschrijven. Al wat ik
mij herinner zijn vrouwen in tranen en biddende kinderen. Bedenk, dat al die vrouwen
echtgenooten, broeders, zoons hebben in de gelederen, thans gekomen om hun huizen te
verbranden.
1610 En zij kunnen slechts – weenen. Sommige harer smeekten de soldaten haar toe te staan,
althans eenige meubels mee te nemen en wierpen zich aan de voeten van den officier.
Doch zij werden zacht aan den arm opgeheven en weggeleid in de duisternis.
Ondertusschen haastten zich de soldaten naar binnen, wierpen bundels hout onder de
trappen, drenkten die met petroleum en staken er den brand in, en in een oogenblik
1615 stond het huis in vlammen. Een vrouw poogde naar binnen te gaan om een of ander
souvenir, een portret, een wieg te redden, doch zij werd door de soldaten
tegengehouden – misschien was haar eigen zoon bij die mannen. Het was beginnen te
regenen en op sommige plaatsen was het vuur gedoofd, doch dadelijk kwamen er soldaten
met meer katoen en meer petroleum, die zij naar binnen duwden door de vensters op de
1620 punten hunner bajonetten. Een man, die juist uit een huis geleid was en buiten met
vrouw en kinderen wezenloos het aanwakkeren der vlammen had aangekeken, vloog weg als
gek geworden, greep een massa in petroleum gedrenkte katoen en hielp de soldaten in
hun werk. Het voorbeeld was gegeven en een oogenblik later volgden al de boeren het
voorbeeld. Om half elf hield de torenklok op te luiden en toen stonden zeker reeds
1625 vijftig huisjes in brand. Toen moest de kerk van Bonnelles in brand gestoken; de
oude, aardige kerk met den vierkanten toren, waar nog maar een paar uur geleden de
boeren vreedzaam hun gebeden hadden gepreveld. Hout en katoen moesten er worden
opgestapeld tot bij het altaar en in den toren zoo hoog mogelijk. Een korten tijd
later was slechts te zien een hoog opvlammende fakkel, die spoedig overhelde en
1630 neerkwam in een wolk van rook en vlammen. Honderddertig huizen werden op die wijze
vernietigd en toen werden alle boomen in de omgeving neergeveld".

De buit.

1635 De Londensche correspondent van de "Manchester Guardian" schreef Donderdag: Nu de
reusachtige Duitsche uitvoerhandel voorloopig dood is, zien mannen van zaken
gaandeweg in, dat dat een markt voor de Engelsche nijverheid kan openen. Wij kunnen
nu, zoover de zeeën veilig zijn, met de Vereenigde Staten dingen naar den grooten
handel, dien Duitschland met het Verre Oosten en Zuid-Amerika heeft, of liever had.
Een groot deel van dien handel was in electriche lampen en electriche toestellen in
1640 het algemeen, en in anilineverf en andere lichte chemicaliën. Ik sprak vandaag met
het hoofd van een der groote electriche firma's hier. Hij was overtuigd, dat wij op
het stuk van electriche artikelen voor den uitvoer in staat zijn met de Vereenigde
Staten den buit te deelen. De fabrieken zijn hier ten volle toegerust om aan den slag
te gaan, en zij hebben te beschikken over al de noodige patenten, zonder haar
1645 toevlucht te nemen tot bijzondere wetgeving als die waarvan in het Parlement sprake
is geweest (naasting van Duitsche patenten). Maar, zei hij, het kan niet in een paar
weken voor elkaar komen. De verschepers moeten tijd hebben om met de Oostelijke en
Zuid-Amerikaansche markten in verbinding te komen. Het zal tenminste ruim een maand
duren voor er bestellingen te krijgen zijn. Die zijn daar ongetwijfeld te krijgen, en
1650 de Engelsche fabrikanten zouden goed doen, daar aanstonds werk van te maken. Mijn
zagsman voegde erbij, dat zijn firma druk zaken deed. Hij was allesbehalve mismoedig
over haar handelsvooruitzichten.

De Russische opperbevelhebber.

1655 In de "Kölnische Zeitung" worden de volgende bijzonderheden gemeld omtrent grootvorst
Nicolai Nicolajewitsch, die, zooals men weet tot opperbevelhebber van het Russische
leger is benoemd. Deze grootvorst is een der meest vertrouwde vrienden van den Tsaar
en sinds 1905 leider van de Russische oorlogspartij. Zijn militaire opleiding begon
hij op de Nicolai-ingenieursschool, daarna bezocht hij de Nicolai-academie van den
1660 generalen staf. Aan den Russisch-Turkschen oorlog van 1877-1878 heeft hij deelgenomen

1665 en voor zijn praestaties in dien strijd is hij beloond met de St. George-orde 4e klasse en als bijzondere onderscheiding met de gouden sabel, waarop het opschrift "voor dapperheid". Hij had achtereenvolgens het commando over het lijfgarde-huzarenregiment, over de tweede brigade der tweede cavalerie-divisie en daarna over deze geheele divisie. In 1894 werd hij benoemd tot adjudant-generaal en inspecteur-generaal der cavalerie. Als politieke figuur trad grootvorst Nicolajewitsch pas in 1905 op den voorgrond en wel tijdens de Russische revolutionnaire beweging. Hij werd 1670 een der intiemste raadgevers van den Tsaar en deed op dezen zijn invloed gelden om hem te overtuigen van de noodzakelijkheid de revolutie met wapengeweld te onderdrukken. Op den 26n October 1905 werd de grootvorst tot commandant van de garde en van het militaire district St-Petersburg benoemd; in hetzelfde jaar nog volgde zijn benoeming tot voorzitter van den toen ingestelden landverdedigingsraad. Men zegt dat Nicolai Nicolajewitsch tijdens de laatste Balkan-crisis op een oorlog met 1675 Oostenrijk-Hongarije sterk heeft aangedrongen. De grootvorst is in 1856 te St. Petersburg geboren en gehuwd met een dochter van koning Nicolaas van Montenegro, prinses Miliza.

Dar-es-Salaam.

1680 Engelsche bladen hebben het bericht gebracht, dat de Engelschen de haven van Dar-es-Salaam, de hoofdstad van Duitsch Oost-Afrika, aangevallen en den toren voor de draadlooze telegrafie daar vernield hebben. Eenige dagen geleden hadden de Engelschen, naar men weet, reeds Lome, de hoofdstad van Togo, in bezit genomen. Dar-es-Salaam ligt in den vorm van een halve maan aan het noordelijke strand van een met fjorden doorsneden baai. De plaats heeft beteekenis als havenstad. Duitsch Oost- 1685 Afrika is de grootste Deutsche kolonie. Het Oosten van de kolonie is vruchtbaar, men vindt er veel weiden, plantages en bosschen. De bevolking is zeer gemengd. De meerderheid bestaat uit Bantoe- en Kafferstammen. Langs de kust zijn Soeaheli's gevestigd, een mengelmoes van Arabische stammen, wier taal in de geheele kolonie de gewone omgangstaal is geworden. Aan de kust overheeft de Islam, in het binnenland het heidendom. Een katholieke en protestantsche zending zijn doende voor de verspreiding 1690 van het christendom. De geheele bevolking van de kolonie wordt op 7 miljoen zielen geschat, die bijna uitsluitend van landbouw leven. In de laatste jaren zijn er vele nieuwe plantages in gebruik genomen, waar koffie, suiker, cacao en rubber verbouwd worden. Het aantal blanken bedraagt ongeveer 1300, van wie 1000 Duitschers zijn.

1695

HAAGSCHE BRIEVEN.

DEN HAAG, 15 Aug. 1914.

Geen nieuws - De kalmte keert weer - Scheveningen.

1700 In mijn lange leven heb ik nooit een meer bewogen tijd gekend, dan dien wij thans doorleven. Het moest daarom al bijzonder weinig moeite kosten stof te vinden tot schrijven. En toch ik heb zelden de handen dieper in mijn witte haren gestoken dan heden. Wat interesseert ons, menschen, - oud en jong, man of vrouw - anders dan de oorlog en wat met den oorlog verband houdt? De tijd, die ervoor ligt, lijkt zóó verre, dat, wie daarover zou gaan spreken, den indruk zou geven oude geschiedenis te 1705 gaan onderwijzen. Ik had mij bijv. voorgenomen om in den rustigen vacantielijd in een mijner brieven eens een karakterbeeld te ontwerpen van de sympathieken, afgestorven vice-president van den Raad van State, jhr. Röell. Ik vraag U: wie zou eraan denken in deze dagen een dergelijken brief te lezen? De heer Röell is zoo lang vergeten, dat hij, die langen tijd een sieraad was van Eerste en Tweede Kamer en Minister- 1710 president, bij de bijeenkomst der Kamers niet eens is herdacht. In de dagen vóór den oorlog was het een geliefd sociëteitspraatje, de kansen van verschillende staatslieden te bespreken, om als opvolger van den heer Röell te worden aangewezen. Men kon daar hooren vertellen, dat de keuze zou vallen op den heer De Beaufort of op den heer Drucker. Hoevelen denken nog eraan, dat de plaats van vice-president van den 1715 Raad van State nog te vervullen is? Het zou mij niet verwonderen, indien onze Ministers zelve het vergeten waren. Deze week verscheen het "Verslag van den Toestand der gemeente 's Gravenhage over 1913." De bladen hebben plichtmatig eenige cijfers en feiten eruit medegedeeld. Hoevelen zouden ze gelezen hebben? De toestand van 's Gravenhage in 1913! Wat beteekent dat eigenlijk, nu plotseling gebeurtenissen plaats 1720 hadden, die zóó ingrijpen in ons geheele maatschappelijk en economisch leven, dat de toestand van een maand geleden ons niets zegt omtrent wat hij heden en morgen zijn zal? Het is, alsof wij sinds dien tijd zijn overgeplaatst van de eene wereld in eene andere; alsof het een ander leven is, dat het onze is geworden. Wie spreekt thans over de toekomst of althans wie maakt toekomstplannen?

1725 Wat zou uw lezer zeggen, indien ik hem in dezen daarvoor anders zoo geschikten komkommertijd ging spreken, over wat de regeering en over wat de Staten-Generaal

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 augustus 1914

straks willen gaan verhandelen; over het tijdstip, waarop de wet-Treub aan de orde zal komen en de grondwetsherziening zal worden ingediend; over den stand der werkzaamheden van de onderwijscommissie? Zou er wel een Minister zijn die met deze vraagstukken het hoofd bezighoudt? Tijdelijk is dit alles vergeten en op den achtergrond. Er is geen verleden om over te spreken, geen toekomst, er is alleen een heden en dat heden is de oorlog. Wat zal ik, uw briefschrijver, u echter over den oorlog vertellen? Hokvast, als geen ander, heb ik het slagveld zelfs niet in de verte gezien en het kanongebulder niet gehoord. Ik weet niet eens te vertellen van reisavonturen, waarvan in deze dagen alle andere menschen het druk hebben. Ik kan u alleen verhalen, van wat ik van den oorlog hier heb gezien en dat is evenveel en misschien minder dan de lezers in Amsterdam of waar ook hebben aanschouwd. Zij allen in de stad en op het land hebben de miseries gezien, voor sommigen voortgevloeid uit het oproepen onder de wapenen van verschillende lichten. Zij allen hebben om zich heen gezien, wat ik om mij heen zag: bedrijven stilgezet, werklieden naar huis gezonden, menschen met broodsgebrek bedreigd. Met mij hebben zij zich wellicht daarbij pijnlijk verbaasd, dat een enkele week zonder verdienste voor zooveel het vragen om hulp tot noodzaak maakte en dat een enkele week zonder werk zooveel werkgevers drong personeel geheel of gedeeltelijk te ontslaan. Zij allen hebben gezien in hun omgeving soldaten onder de wapenen, bedrijvig en druk in de weer, zooals wij onze militairen nog nooit waarnamen. Zij hebben met mij den ijver bewonderd en de offervaardigheid van zooveel, die zich aanbieden om nuttig te zijn, tot allen arbeid bereid, die zich klaar maken voor hulp aan gewonden, voor bijstand aan hen, die dreigende schade te lijden. Zij hebben gezien de dwaasheid der menschen, die, naar het schijnt, overal gelijk zijn en die overal de winkels hebben bestormd en hun huizen tot voorraadschuren hebben gemaakt. Zij hebben gezien hoe rijksdaalders, guldens, kwartjes, dubbeltjes, die een dag te voren rustig rolden en in overvloed aanwezig waren, plotseling als in den grond verdwenen en nergens meer waren te vinden en hoe spaarbanken en kassierskantoren werden belegerd, alsof plotseling niemand en niets meer te vertrouwen was. Zij hebben, hoop ik, alleen niet gezien, wat wij hier konden waarnemen, dat in de dwaze bestorming van winkels en in het belegeren van banken het voorbeeld werd gegeven door menschen, die beter moesten weten en die eigenlijk verdienden met naam en toenaam aan de kaak te worden gesteld. Zij hebben gezien, zooals ik zei, hoe de nood bidden leert en het "Parce Domine" 's avonds in de kerken uit duizenden kelen opstijgt.

Ik vertel u ook al weer geen nieuws, wanneer ik zeg, dat de kalmte geleidelijk terugkeert, en dat men zich aan den nieuwen toestand reeds begint aan te passen. Een deel der bevolking is trouwens onder curateele gesteld. Men heeft de vrije beschikking over zijn eigen geld verloren en ziet door zijn bankier of kassier, bij wien hij het deponeerde, bepaald, hoeveel men daarvan gebruiken mag. Men moet daarbij streng rekening en verantwoording doen en wordt beknord, als men, om aan zijn eigen geld te komen, erop wordt betrapt, dat men niet de waarheid of althans niet de geheele waarheid heeft gezegd. Men kon zelfs dezer dagen in de bladen een advertentie lezen, waarbij werd aangekondigd, dat heeren bankiers en kassiers welwillend hadden besloten inschrijvingen en giften aan Steuncomité of Roode Kruis als noodzakelijke uitgaven te beschouwen, waarvoor geld werd uitgekeerd. De maatregel, hoe onwettig en eigengerechtigd ook, heeft in den beginne reden van bestaan gehad en was toen misschien zelfs noodzakelijk, om het publiek tegen zijn eigen dwaasheden te beschermen. Hij heeft echter tevens niet weinig ertoe medegewerkt het publiek in den waan te brengen, dat men het met betalingen niet te nauw had te nemen en hij is nog oorzaak, dat geld blijft opgepot, in plaats van te worden gedeponneerd. Men begint trouwens zich af te vragen of de heeren, die voor deposito's betrekkelijk lage rente vergoeden en bij beleeningen hooge vragen, door den maatregel niet wat al te veel hun eigen belangen dienen. Er komt echter, ondanks dat alles, meer geld los en de betalingen beginnen weer geregelder te worden, wellicht tot spijt van sommigen, die van de gelegenheid hebben geprofiteerd, om zich aan de betaling van huur of dergelijke schulden te onttrekken. De terugkeer van de kalmte blijkt nog het best te Scheveningen. In het voor enkele weken verschenen verslag der Maatschappij heeft men gezien, dat, door allerlei ongunstige omstandigheden, de toestand niet rooskleurig is. Het eindcijfer van 1913 wees een nadeelig saldo aan van ruim f51000 of met dat van de vorige rekening van f115.000. Men had, dan zoo ergens hier, betere tijden nodig. De zomer van 1914 heeft daarentegen niets dan teleurstelling gebracht. Bij het aanbreken der mooie dagen kwam de tramstaking. Zij was nauwelijks geëindigd of het weer werd weer ongunstiger, tot ten slotte de oorlog een einde maakte aan een seizoen, dat nog beginnen moest. Het vreemdelingenverkeer is dan ook natuurlijk zeer gering, al zijn alle nationaliteiten nog vertegenwoordigd. De overgebleven bezoekers zijn voor het meerendeel Nederlanders, die hier met de kinderen de vakantie

1795 doorbrengen. De Hagenaars trekken echter dagelijks in drommen naar het strand om de
jeugd, die met vakantie is, bezig te houden. Langs het geheele strand is het dan ook
1800 doorlopend druk, al is het er niet zoo overvol als anders in de Augustusmaand. De
pier wordt nog druk bezocht en de gelegenheden, die geopend zijn, trekken veel
bezoekers. Wie dan ook behoefte heeft zijn zenuwen te ontspannen en de miseries van
het oogenblik te vergeten, kan ik geen beteren raad geven, dan zich in een
strandstoel neer te zetten te Scheveningen, waar een onbezorgde jeugd, zandforten en
zandvestingen bouwende, dwingt zijn gedachten af te leiden.

't Is maar een soldaat.

Er was inkwartiering. Volgens de inkwartieringslijst zou 'n familie huisvesting
1805 moeten verleenen aan een officier. Maar in de laatste dagen zijn er heel wat
afwijkingen toegestaan van den gewonen regel, zoodat het ook niet te verwonderen is,
dat niet precies gehandeld kon worden volgens de inkwartieringslijst. In plaats van
een officier meldde zich bij de familie aan een gewoon soldaat tot groote verbazing
van mevrouw. Zij wil hem niet ontvangen. Bij haar komt een officier, zegt zij. "0,
1810 dat kan wel, mevrouw, maar ik ben hier ingekwartierd en u zult mij moeten ontvangen,"
zegt de militair. Mevrouw vindt het wel verschrikkelijk, maar, enfin, zij laat den
man binnen, wijst hem zijn slaapgelegenheid en deelt hem mede, dat hij in de keuken
kan eten bij het dienstpersoneel. De militair schikt zich in alles denkend: "à la
guerre comme à la guerre." Hij blijft er eenige dagen en toen werd hem door de
1815 overheid een ander verblijf aangewezen. De man pakt zijn ransel, neemt afscheid van
het dienstpersoneel, bedankt hartelijk voor het aangenaam verblijf en geeft elk een
rijksdaalder als blijk van erkentelijkheid. Mevrouw had hij in die dagen niet gezien.
Hij zou dus maar geen persoonlijk afscheid van haar nemen. Daarom verzocht hij een
der dienstboden zijn kaartje aan mevrouw te geven. Dit verzoek werd ingewilligd. Ens
1820 wie zat de schrik ende ontsteltenis beschrijven van mevrouw, toen zij las: Baron H.
Daar had zij eenige dagen in haar huis geherbergd een lid van eene familie, waarmee
zij zelf conversatie hield.

Hij kende de wondeplek.

De familie kreeg inkwartiering: twee soldaten. Hartelijk was de ontvangst. Mijnheer,
1825 die ook van meening is, dat opgewektheid doet leven, hield een toespraak tot de
mannen en daar dit militairen waren, was een militaire houding en stem zijnerzijds
niet misplaatst. Hij deelt den mannen de regels van het huis mede, wijst hun de
slaapplaats, maakt hun bekend, dat zij in de keuken iederen dag een welvoorzien
1830 disch kunnen vinden en zegt ten slotte: Jongens, om te eindigen nog dit: Het soldij
is elken dag een gulden, maar om de onkosten van de komst te dekken, is het den
eersten dag f2.50 de persoon. En nu netjes gedragen. Bij de eerste gegronde klacht,
welke mij ter oore komt, is de straf: intrekking van de soldij. En nu: Ingerukt!" De
mannen stonden paf. Maar iederen morgen vóór het vertrek tot den dienst kreeg elk een
1835 gulden. En ze schikten zich onder het gezag van hun huiskorporaal.

GEMENGD NIEUWS.

Vrijgesteld.

Men meldt ons uit Grave, d.d. 15 Aug.: De eerw. overste der paters van de H. Familie,
1840 alhier, een Duitscher van geboorte, werd voor den krijgsdienst opgeroepen naar
Duitschland, waarheen hij zich onverwijld begaf om te doen wat zijn plicht hem
gebod. Thans echter heeft hij bericht gezonden, dat hij vrijgesteld is en dat hij
wederom naar Grave terugkeert.

Spionage.

1845 Te Zevenaar is een persoon aangehouden, verdacht van spionage. Hij is in verzekerde
bewaring gehouden, en zou naar Arnhem worden overgebracht.

LANDBOUW.

Wenken aan den landbouwer.

1850 Het Utr. Landbouw-genootschap heeft de volgende wenken aan den landbouwer verspreid:
1. Blijf oogsten en zaaien. Bedenk, dat stoppelknollen geschikt zijn voor
menschenvoedsel. 2. Houd bij gebrek aan zaaizaad en mest, uw land voortdurend zwart,
het is tevens een uitstekend middel, om het onkruid te bestrijden. 3. Bewaar uw beste
1855 fokvee, al is het wat duur. 4. Verkoop uw varkens niet voor elken prijs. Bedenk, dat
de vleeschprijzen vroeger of later omhoog moeten gaan. 5. Verkoop uw kaas niet tot
elken prijs. Blijf kaas maken; kunt ge ze niet zelf bewaren, huur dan te zamen een
kaaspakhuis, want dezen winter zal de kaas waarschijnlijk duur werden. 6. Bewaar uw
appels en peren, of schil en droog ze. Gratis inlichtingen hieromtrent geeft de

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 augustus 1914

1860 Nederl. Pomologische Vereeniging, Rijnkade 8, Utrecht. 7. Hebt ge gebrek aan werkkrachten, wend u dan tot onze afdeulingsbesturen of tot den correspondent van het Comité voor onderling dienstbetoon in uw woonplaats. 8. Pot geen geld op, maar breng het naar de spaarbank, daar is het volkomen veilig. Verzilver in geen geval effecten, alvorens inlichtingen ingewonnen te hebben bij vertrouwde raadslieden. 9. Hebt ge voorlichting noodig, wend u dan tot tot de Rijkslandbouw-ambtenaren of de
1865 vertegenwoordigers van het Genootschap. 10. Werk kalm door en gebruik uw verstand.